ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/334446176

Comparative Evaluation of Users' and Designers' Perspectives to Emergency Shelter Design Characteristics Directly Related to Disaster Victims / Acil Barınma Yapılarında Kullanıcı i...

Article · September 2017

CITATIONS
0

READS
39

1 author:

Yagmur Toprakli
Gazi University
99 PUBLICATIONS **96** CITATIONS

SEE PROFILE

All content following this page was uploaded by Yagmur Toprakli on 13 July 2019.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

ISSN: 2148-2489

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

YIL: 5 SAYI: 53

Editör
Dr. Özcan BAYRAK

Editör Yardımcıları
Dr. Rahil NECEFOV
Dr. Celal EMANET
Arş. Gör. Esra BAYRAK

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Editör

Dr. Özcan BAYRAK

Editör Yardımcıları

Dr. Rahil NECEFOV

Dr. Celal EMANET

Arş. Gör. Esra BAYRAK

ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) *uluslararası hakemli bir dergi olup ayda 1 kez yayınlanır. ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi, sosyal bilimlerin her alanından yazı yayınlayan bir dergidir. Bu çerçevede özgün bilimsel makaleler, çeviriler, çeviri-yazılar, röportajlar, kitap, makale, sempozyum, panel ve bilimsel etkinlik tanıtma çalışmaları ile nekroloji metinleri yayınlar. Ayrıca, sunulduğu yer, toplantı ve tarihin kaydedilmesi ile başka bir yerde yayınlanmamış olması şartıyla sempozyum bildirileri de yayınlanabilir. Ancak bu yayın etkinliğinden kaynaklanması muhtemel herhangi bir sorunun sorumluluğu yazara aittir. Yayınlanması için ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi'ne gönderilen yazıların basım ve yayın hakları dergiye devredilmiş olur. Bu yazılar dergi yönetiminden izin alınmaksızın bir başka yayın organında yayınlanamaz, çoğaltılamaz ve kaynak gösterilmeden kullanılamaz.*

ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi, yayınlamış olduğu metinleri çeşitli mecralarda yayınlayabilir. ***ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi'ne gönderilmiş yazılardan kaynaklanması muhtemel herhangi bir yasal, hukuksal, ekonomik ve etik sorumluluk, söz konusu yazı yayınlanmış olsa bile yazarlarına aittir.*** *Dergi herhangi bir yükümlülük kabul etmez. ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi'nin yayın dili Türkçe olmakla birlikte İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Farsça vb. dillerden gelen yazılar da değerlendirmeye tabi tutulur ve hakemler tarafından yayımlanması uygun görüldüğü takdirde yayınlanır.*

www.asosjournal.com / asosjournal@gmail.com

ISSN: 2148-2489 YIL: 5 / SAYI: 53

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

ASOSJOURNAL

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Academic Social Science

DERGİ YÖNETİMİ

Editör

Dr. Özcan BAYRAK

Editör Yardımcıları

Dr. Rahil NECEFOV Dr. Celal EMANET Arş. Gör. Esra BAYRAK

Alan Editörleri

Dr. Nuran ÖZLÜK	Türk Dili ve Edebiyatı	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Cengiz ÖZMEN	Tarih	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Dr. İbrahim ÇANKAYA	Sosyoloji	Uşak Üniversitesi
Dr. Rahil NECEFOV	Felsefe	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Dr. Murat SUNKAR	Coğrafya	Fırat Üniversitesi
Dr. Ömer Tuğrul KARA	Türkçe Eğitimi	Çukurova Üniversitesi
Dr. Onur KÖKSAL	Eğitim Bilimleri	Selçuk Üniversitesi
Dr. Vedat AKTEPE	İlköğretim	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Murat KUL	Beden Eğitimi	Bartın Üniversitesi
Dr. Derya YILMAZ	Arkeoloji	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Mutlu TÜRKMEN	Beden Eğitimi	Bartın Üniversitesi
Dr. Bülent ÖZKAN	Dil Bilim	Mersin Üniversitesi
Dr. İsmail BEKCİ	İşletme / İktisat	Nevşehir Üniversitesi
Dr. Tahir ÇELİKBAĞ	Güzel Sanatlar	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Serdar TUNA	Resim - İş Eğitimi	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Gülay KARŞICI	Müzik Bilimi	Marmara Üniversitesi
Dr. Süleyman KARACELİL	İslami İlimler	Adıyaman Üniversitesi
Dr. Ahmet AKKAYA	Yabancılara Türkçe Öğr.	Adıyaman Üniversitesi
Dr. Nesrin DELİKTAŞLI	Fransızca Müt. Terc. ABD	İstanbul Üniversitesi
Dr. Eyüp AKÇETİN	Yönetim Bil. Sis.	Balıkesir Üniversitesi
Dr. Oktay KIZILKAYA	İktisat	Ahi Evran Üniversitesi
Dr. Ahmet KURNAZ	Özel Eğitim	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Fevzi RENÇBER	İlahiyat	Şırnak Üniversitesi
Dr. Kemal ÖZGEN	Matematik Eğitimi	Dicle Üniversitesi
Dr. Fatma ÜNAL	Sosyal Bilgiler Eğt. ABD	Bartın Üniversitesi
Dr. Nalan ECE	Muhasebe - Finans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.
Dr. Selahattin GÖNEN	Fizik Eğitimi	Dicle Üniversitesi

Dr. Selçuk SEÇKİN	Sanat Tarihi	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Barış ÇAYCI	Fen Eğitimi	Niğde Üniversitesi
Dr. H. Derya CAN	Hindoloji	Ankara Üniversitesi
Dr. Aşkım HATUNOĞLU	Psikoloji	Katip Çelebi Üniversitesi
Dr. Emine KOCA	Moda Tasarımı	Gazi Üniversitesi
Dr. Umut BALCI	Alman Dili Eğitimi	Batman Üniversitesi
Dr. Sevgi Sümerli SARIGÜL	Dış Ticaret ve Pazarlama	Erciyes Üniversitesi
Dr. Kasım TATLILIOĞLU	Gelişim Psikolojisi	Bingöl Üniversitesi
Dr. Yusuf GENÇ	Sosyal Hizmetler	Sakarya Üniversitesi
Dr. Mustafa YAĞBASAN	Genel Gazetecilik	Fırat Üniversitesi

Yabancı Dil Uzmanları

Okt. Ufuk KÖSE Adıyaman Üniversitesi
Okt. Özge GÜMÜŞ Adıyaman Üniversitesi
Dr. Erkan ZENGİN Hacettepe Üniversitesi

İndeks Sorumlusu

Dr. Celal EMANET GSIC New Jersey USA
Dr. Onur KÖKSAL Selçuk Üniversitesi
Hasan KIZILDAĞ Fırat Üniversitesi

Grafik Tasarım

Öğr. Bülent POLAT Milli Eğitim Bakanlığı

Hukuk Danışmanı

Avk. Bülent KAYALI

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN - Marmara Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. İsmail BEKCİ - Nevşehir Üniversitesi - Nevşehir / Türkiye
Prof. Dr. İbrahim KAVAZ - Bitlis Eren Üniversitesi - Bitlis / Türkiye
Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK - İnönü Üniversitesi - Malatya / Türkiye
Prof. Dr. Fenüze NURİEVA - Kazan Federal Üniversitesi - Kazan / Tataristan
Prof. Dr. Ali AKAR - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi - Muğla / Türkiye
Prof. Dr. İsmet EMRE - Bartın Üniversitesi - Bartın / Türkiye
Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK - Atatürk Üniversitesi - Erzurum / Türkiye
Prof. Dr. H. Dilek BATİSLAM - Çukurova Üniversitesi - Adana / Türkiye
Prof. Dr. Alemdar YALÇIN - Gazi Üniversitesi - Ankara / Türkiye
Prof. Dr. Füsun TOPSÜMER - Ege Üniversitesi - İzmir / Türkiye
Prof. Dr. Zumrut KULİZADE - Anas Instiute - Bakü / Azebaycan
Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK - Kırıkkale Üniversitesi - Kırıkkale / Türkiye
Prof. Dr. Minaxanım Niriyeva TEKELİ - Qafgaz Üniversitesi - Bakü / Azerbaycan

Prof. Dr. S. Burak ARZOVA - Marmara Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. İsmail ÖZSOY - Fatih Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. Tahir BALCI - Çukurova Üniversitesi - Adana / Türkiye
Prof. Dr. Turgut Haci ZEYREK - Karadeniz Teknik Üniversitesi - Antalya / Türkiye
Prof. Dr. Mimar TÜRKKAHRAMAN - Akdeniz Üniversitesi - Antalya / Türkiye
Prof. Dr. Şebnem R. Temir G. - Haliç Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL - Ahi Evran Üniversitesi - Kırşehir / Türkiye
Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ - Atatürk Üniversitesi - Erzurum / Türkiye
Prof. Dr. H. Ahmet ÖZDEMİR - Necmettin Erbakan Üniversitesi - Konya / Türkiye
Prof. Dr. Tuncer ASUNAKUTLU - Sıtkı Koçman Üniversitesi - Muğla / Türkiye
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU - Sakarya Üniversitesi - Sakarya / Türkiye
Prof. Dr. Ümit Gücenme GENÇOĞLU - Uludağ Üniversitesi - Bursa / Türkiye
Prof. Dr. Yılmaz KURT - Ankara Üniversitesi - Ankara / Türkiye
Prof. Dr. Ali YAKICI - Gazi Üniversitesi - Ankara / Türkiye
Prof. Dr. Azize M. ÖZGÜVEN - Yeni Yüzyıl Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. Mustafa BULAT – Atatürk Üniversitesi - Erzurum / Türkiye
Prof. Dr. Yavuz ODABAŞI - Anadolu Üniversitesi - Eskişehir / Türkiye
Prof. Dr. M. Hakan CEVHER - Ege Üniversitesi - İzmir / Türkiye
Prof. Dr. Sudi APAK - Beykent Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. Mustafa SEVER - Gazi Üniversitesi - Ankara / Türkiye
Prof. Dr. Tofiq ABDÜHASANLİ - Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK – Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Nadir İLHAN - Ahi Evran Üniversitesi
Prof. Dr. Tarık ÖZCAN - Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Vedat ÇINAR – Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Cihan IŞIKHAN - Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Sabri Tevfik HAMMAN - Sahoc Üniversitesi
Doç. Dr. Murat SUNKAR - Fırat Üniversite
Doç. Dr. Nedim BAKIRCI - Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim ÇANKAYA - Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ - Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Gülay KARŞICI - Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Bahir SELÇUK - Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman CAN - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Ganire HÜSEYNOVA - Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Ergün SERİNDAĞ - Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Ersin OZANSOY - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. İrfan KALAYCI - İnönü Üniversitesi
Assoc. Prof. Dr. Kulzhanova BAKYTGUL - KAZAKİSTAN
Ph. D. Rahil NECEFOV - Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Yrd. Doç. Dr. İnci Bilgin Tekin - De Montfort Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatih ÖZEK - Fırat Üniversitesi
Dr. Alireza ZADEGHAN - Tebriz Üniversitesi
Dr. Fatima HOCİN - Üsküp Blaje Koneski Filoloji Fakültesi

YURT DIŞI TEMSİLCİLERİ

Doç. Dr. Sabri Tevfik HAMMAN - Sahoc Üniversitesi – MISIR
Yrd. Doç. Dr. İnci Bilgin TEKİN - De Montfort Üniversitesi - İNGİLTERE
Dr. Rahil NECEFOV - Milli İlimler Akademisi - AZERBAYCAN
Dr. Alireza ZADEGHAN - Tebriz Üniversitesi – İRAN
Dr. Nasser NASIRI - Allameh Khoei Institute of Higher Educatian - İRAN
Assoc. Prof. Dr. Kulzhanova BAKYTGUL - KAZAKİSTAN
Dr. Faruk ÖZTÜRK - Bişkek - KIRGIZİSTAN
Dr. Celal EMANET - Garden State İslamic Center Vineland - New Jersey - USA
Doç. Dr. Leyla GADYİVEYA - Dağıstan Devlet Üniversitesi - DAĞISTAN
Yrd. Doç. Dr. Osman ERCİYAS - Lefke Avrupa Üniversitesi - KKTC
Assoc. Prof. Dr. Liailia Ihsanovna MİNGAZOVA - Kazan Federal Üniversitesi - TATARİSTAN
Yrd. Doç. Dr. Eman HAYAJNEH - Ürdün Üniversitesi – ÜRDÜN
Dr. Fatima HOCİN - Üsküp Blaje Koneski Filoloji Fakültesi - MAKEDONYA
Alina MİNSAFİNA - İstanbul Üniversitesi - RUSYA
LuanVARDARI - Prizren Üniversitesi – KOSOVA
Tarık DURAN - Belgrad Üniversitesi - SIRBİSTAN

TARANDIĞI İNDEKSLER

SOBİAD (Sosyal Bilimler Atıf Dizini)
INDEX COPERNICUS
ACADEMİCKEYS
SIS (Scientific Indexing Services)
İSAM (İslami Araştırmalar Merkezi)
ASOS (Akademia Sosyal Bilimler İndeksi)
OAJI (Open Academic Journals Index)

RESERARCH BİBLE

DRJI (Directory of Research Journals Indexing)

AKADEMİK DİZİN (Akademik Türk Dergileri İndeksi)

ICI (Indian Citation Index)

CITEFACTOR (Academic Scientific Journals)

TEİ (Türk Eğitim İndeksi)

SJOURNALS INDEX

JOURNAL INDEX

AJNS (International Publishing of Academic Journals)

ADVANCED SCIENCE INDEX

ACARİNDEX.COM (Akademik Araştırmalar İndeksi)

SCIENCE LIBRARYINDEX

SAIF (Scholars Impact)

SPARC (Institute of Technical Research)

SCHOLARSTEER (Scholarly Information)

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 53, Eylül 2017, s. 701-745

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
13.08.2017

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
19.09.2017

Yağmur TOPRAKLI
Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
toprakli@gazi.edu.tr

Tunca ÇEŞMECİOĞLU
Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
tuncacesmecioglu@gmail.com

ACİL BARINMA YAPILARINDA KULLANICI İLE DOĞRUDAN İLİŞKİLİ TASARIM ÖZELLİKLERİNE TASARIMCI VE KULLANICI BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ

Öz

Meydana gelen bir afet sonrasında evlerinden olan afetzedelerin en önemli ve birincil ihtiyacı barınmadır. Ülkemizde ve dünyada daha önce meydana gelen afetlerde barınmaya ilişkin çeşitli çözümler bulunmaya çalışılmıştır. Fakat bulunan çözümler genel geçer esaslara dayandığından çoğu zaman bölgesel gereksinimlere yanıt vermekten uzak kalmıştır. Bu çalışmada acil barınma yapısı tasarım özelliklerine yönelik literatürde yer alan örnekler incelenmiş, bu çalışmalardan da yararlanılarak doğrudan kullanıcıyla ilişki içinde olan tasarım özellikleri belirlenmiştir. Belirlenen bu özelliklerin 2011 Van – Erciş afetzedelerine uygulanan anket çalışması yoluyla önceliklendirilmesi ve afetzedeler açısından yeterliliklerinin değerlendirilmesine çalışılmıştır. Afetzedelere uygulanan anket ile örtüşen sorulardan oluşan ikinci bir anket uygulaması da internet üzerinden tasarımcı sıfatıyla mimarlara uygulanmıştır. Bu iki anket uygulaması sonucunda afetzedelerden ve tasarımcılardan elde edilen verilerin belirlenen tasarım özellikleri bazında karşılaştırması yapılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucunda belirlenen tasarım özelliklerinin kullanıcılar için ifade ettiği yeterlilik dereceleri ile tasarımcılar için acil barınma yapısı tasarımı için ifade ettiği önem derecelerinin birbiri ile örtüşüp örtüşmediği değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Acil barınma yapısı, afetzede, tasarım özellikleri, anket, tasarımcı

COMPARATIVE EVALUATION OF USERS' AND DESIGNERS' PERSPECTIVES TO EMERGENCY SHELTER DESIGN CHARACTERISTICS DIRECTLY RELATED TO DISASTER VICTIMS

Abstract

In the aftermath of a disaster, for the disaster victims who lost their homes, most important and primary need is a shelter. In our country and around the world people are in search for a solution for sheltering problems after a disaster. But, de facto solutions are usually not adequate to meet the regional needs. In this study, emergency shelter fundamental design characteristics directly related to disaster victims were determined with the help of reviewed samples in the literature regarding emergency shelter design characteristics. The determined fundamental design characteristics were prioritized and their sufficiency with regards to disaster victims were evaluated using the result of the survey applied to disaster victims of 2011 Van – Ercis earthquake. A second online survey, comprising of questions corresponding to those in the survey directed to the disaster victims, was directed to architects as the designers. A comparison was made, on the basis of determined design characteristics, of the data acquired from designers and disaster victims as a result of these two surveys. As the result of the comparison, it was evaluated if the sufficiency of design characteristics determined from the victims' point of view correspond to the order of priority of these design characteristics from the designers' point of view.

Keywords: Emergency shelter, disaster victim, design characteristics, survey, designer

1 Giriş

Herhangi bir afet sonrasında insanların kullanımına sunulan acil barınma yapıları genellikle tek tip ve afetzedelerin güvenli ve sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri açısından yetersiz birimlerden oluşmaktadır. Acil barınma yapılarının farklı koşullarda ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde tasarlanmamış olması, afetzedelerin ailesel ve kültürel yapılarıyla psikolojik durumlarının birer tasarım öğesi olarak ele alınmamış olması, kısacası acil barınma yapılarının genel geçer ve tek tip olması afetzedelerin günlük yaşamlarını daha zor şartlarda yaşamalarına neden olmaktadır.

Yaşanan afetler sonrasında afetzedelerin kendilerine verilen acil barınma yapılarının, yeterli büyüklükte olmaması, içinde yaşanan iklime uygun olmaması gibi olumsuzluklar afetzedeler için çeşitli zorluklara neden olabilmektedir. Ülkemizde 1939 Erzincan ve 1944 Bolu, Gerede depremlerinde depremden sağ kutulan insanlar ağır kış koşulları sebebiyle hayatlarını kaybetmişlerdir (Yesügey, 2003). Bunun yanında 2011 yılında meydana gelen Van - Erciş depremi sonrasında kış mevsiminin etkisiyle; bu koşulara uygun olmayan acil barınma yapıları içerisinde bulunan; afetzedeler çeşitli olumsuzluklar ve kazalar yaşamış, hatta bu sebeplerden can kayıpları da meydana gelmiştir. Acil barınma yapılarının mani olamadıkları zorlukları aşmak için afetzedeler bu tür durumlara kendileri çözüm bulmaya çalışmakta, ancak bu çabalar her zaman için olumlu sonuç vermemektedir.

Acil barınma yapıları belirli bir amaç doğrultusunda üretilen yapılardır (Bashawri vd., 2014, Demirarslan, 2005). Fakat yaşanan afetlerden sonra kullanılan idareten üretilmiş acil barınma yapılarının; çoğu zaman üretim amaçlarına hizmet edememekte oldukları, farklı iklim ve coğrafi koşullarda kullanmak için, farklı aile yapılarına ve sosyal, psikolojik durumlarına cevap vermesi ve güvenlik hissi vermesi açısından yeterli ve uygun olmadığı gözlemlenmiştir.

Çalışmada, Türkiye sınırları içerisinde, afete maruz kalmış herhangi bir bölgeye ve o bölgede yaşayan insanlara özgü, iklimsel, coğrafi, kültürel özellikler gibi çeşitli etmenlerin doğurduğu, ihtiyaç ve gereksinimlerine uygun acil barınma yapısı tasarımı yapılabilmesi için gerekli olacağı düşünülen tasarım öğeleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, afetzedelere uygun bir acil barınma yapısı tasarımı için gerekli olabilecek genel tasarım öğeleri ve çevresel etmenler ile ilgili örnekler incelenmiştir. Bashawri vd., (2014) çalışmalarında literatürde bulunan tanımlardan yararlanarak, acil barınma yapısı tasarımında göz önüne alınacak bazı etmenleri ortaya konulmuştur. Beyatlı, (2010) çalışmasında acil barınma yapısını iki ana başlık altında değerlendirmiştir. Çalışmasında önerdiği acil barınma yapısı modelinin, afet sonrasında barınak olarak, ekonomik ve teknik standartlara uygunluğunu ve fonksiyonel şartlara uygunluğunu incelemiştir. Yesügey, (2003) çalışmasında acil barınma yapısı tasarımında göz önünde bulundurulması gereken kıstasları ele almıştır. Şener ve Altun, (2009) çalışmalarında geçici barınak tasarımına dair ana tasarım ve değerlendirme ölçütleri belirlenmiştir. İncelenen örnek çalışmalarda yer alan tanımlardan da yararlanılarak, doğrudan kullanıcı ile ilişkisi olduğu düşünülen özellikler belirlenmeye çalışılmıştır.

Tespit edilen acil barınma yapısı tasarım özelliklerinin afetzedeler ve tasarımcılar tarafından değerlendirilmesini sağlamak için iki anket oluşturulmuştur. Anketin oluşturulmasında Limoncu ve Bayülgen, (2005) çalışmasında yer alan, acil yardım, rehabilitasyon ve yeniden yapım süreçleriyle ilişkin tespit edilen barınmaya yönelik sorunlardan, Demirarslan, (2005) çalışmasında yer alan, acil barınma yapılarına yönelik tespit edilen çeşitli olumsuzluklardan ve Yüksel ve Hasırcı (2012) çalışmasında yer alan anket çalışmasından faydalanılmıştır. Daha önce konu ile ilgili yapılmış çalışmalardan da yararlanılarak oluşturulan anketlerde, çalışmada tespit edilen tasarım özelliklerinin afetzedelerin bakış açısından yeterliliği sorgulanırken tasarımcıların bakış açısından da önemi sorgulanmıştır. Bunun yanında afetzedelerin ve tasarımcıların tespit edilen tasarım özelliklerini önceliklendirmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Elde edilen veriler karşılaştırılmış, tasarımcının düşünceleriyle afetzedelerin tecrübelerinin uyuşup uyuşmadığı irdelenmiştir.

2 Acil Barınma Yapıları

2.1 Acil Barınma Yapısı Amacı ve Çeşitleri

Acil barınma yapılarının amacı; müdahale ve iyileştirme aşamalarında, yaşanan afet nedeniyle kalacak yerlerinden olmuş insanların en öncelikli ihtiyaçlarından olan barınma ihtiyaçlarına bir cevap oluşturmaktır. Acil barınma yapıları, afetten sonra, kalacak yerlerinin kaybetmiş veya terk etmek zorunda kalmış afetzedelerin dış etkilere en açık oldukları zaman dilimini içerisinde atlatabilecekleri, afetzedelere güvenli ve mahrem yaşam alanı sağlayan yapılardır. Bunun yanında, acil barınma yapıları, afetlerin neden olduğu sarsıntıdan kurtulmaya yardımcı olmakta ve iyileştirme aşaması için bir temel oluşturmaktadır (Bashawri vd., 2014). Ayrıca bir barınma yapısının temel hedeflerinden biri insanın ruhsal ve fiziksel sağlığını korumaktır (Demirarslan, 2005).

Acil barınma yapıları meydana gelen bir acil durum sonrası gerekli olabilecek ivedi barınma ihtiyaçlarına çözüm olması açısından üretilmektedirler. İdeal olarak kullanımları bir kereye mahsus olmayan, işlevleri sona erdiğinde tekrar kullanılmak üzere saklanabilen, genel olarak çadır bezi, prefabrike malzemelerden üretilen birimlerdir. Bunların yanında kamu binaları spor salonları gibi mekânlar da acil durum ve afet durumlarında acil barınma ihtiyacını karşılamak için kullanılabilirler (Bashawri vd., 2014). Literatürde çeşitli çalışmalar altında acil barınma yapılarının tanımlarına yer verilmiştir. Bashawri vd., (2014) çalışmalarında literatürde bulunan tanımlardan yararlanarak, acil barınma yapısı tanımını yedi gruba ayırmışlardır.

- Acil barınaklar
- Geçici barınaklar
- Geçici evler
- Dönüşen barınaklar
- Kademeli değişen barınaklar
- Çekirdek barınaklar
- Kalıcı evler

Quarantelli, (1995) çalışmasında da acil barınma yapılarını tanımlarken dört farklı başlık altında incelenmiştir.

- Acil barınaklar
- Geçici barınaklar
- Geçici evler
- Kalıcı Evler

Bu çalışmanın başlığı ve içerisinde bahsi geçen acil barınma yapısı tanımının içeriğini oluşturmak için bu iki çalışma içerisindeki tanımlardan yararlanılmıştır. Bu bağlamda çalışma içindeki acil barınma yapısı tanımı, zaten tanım ve kullanım olarak iç içe geçmeye müsait, acil ve geçici barınak tanımlarının birleşimi olarak görülebilir.

Türkiye'de, afetlere yönelik acil barınma yapısı üretimi konusunda, devlet tarafında sorumluluk T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD] üzerinde bulunmaktadır. AFAD'ın bu konudaki stratejisi Türkiye genelinde önceden belirlenen noktalarda acil barınma yapıları ve destek ekipmanı depolanması ve herhangi bir afet anında bu lojistik noktalarından gerekli görülen acil barınma yapısı ve ekipmanın afet bölgesine aktarılması şeklindedir. Bunun yanında Türkiye'de devlet üzerindeki bu sorumluluğa destek olan sivil toplum kuruluşları da mevcuttur. Bunlar arasında Türk Kızılayı Türkiye'de en bilinen ve en köklü sivil toplum kuruluşudur. Türk Kızılayı da, AFAD gibi afetten etkilenen insanların ihtiyaçlarına yönelik hizmetler sunmaktadır. Bunların arasında acil barınma yapıları da mevcuttur.

Türkiye'de gerek AFAD gerek Türk Kızılayı tarafından üretilen acil barınma yapıları genel olarak tek tip yapılardır. Bu tür yapılar farklı coğrafi koşullara ve iklim koşullarına uygun olmayabilirler. Oysaki her farklı bölgenin farklı ihtiyaçları bulunmaktadır ve farklı çözümlere ihtiyaç duyar. Afetten etkilenen insanların, meydana gelen bir afetten sonra, sağlıklı bir şekilde yaşamlarına devam edebilmeleri, afetten doğan sarsıntılarını atlatabilmeleri ve rahat bir yaşam sürebilmeleri sağlanabilmelidir. Bu nedenler farklı ihtiyaçlara uygun farklı barınak çözümleri sunulması önemlidir (Rezoug, 2013).

2.2 Acil Barınma Yapısı Tasarımına İlişkin Değişkenler ve Tasarım Özellikleri

Bir acil barınma yapısının sahip olması gereken yapısal özellikler düşündüğümüzde, alışık olduğumuz yapılardaki gibi olmasını bekleyemeyiz. Kısa süreler içerisinde kurulup kaldırılabilmesi ve nakliyesinin yapılabilmesi gerekliliği de düşünülünce bu farkların temel sebepleri ortaya çıkmış olur. Acil barınma yapısının normal yapılara göre de sade bir biçimde oluşturulması, işlev ve yapı öğeleri açısından sade olması gerekir. Buradaki sadeliğin amacı bir acil barınma yapısı için gereksiz kalan yapı elemanları ve detaylar gibi öğelerin yapıdan çıkartılmasıdır. Acil barınma yapısı belirli bir amaca hizmet etmek için özellikle üretilen bir yapı olduğundan bu konu özellikle önem taşır. Böylece hem gereksiz yapı masrafından hem de kurulumu, kullanımı ve saklamayı zorlaştırabilecek olan gereksiz karmaşıklıktan uzak durulmuş olunur. Fakat yapının hedeflenen amaç ve doğrultuda hizmet verebilmesi için bu sadeleştirmenin de bir sınırı mutlaka olacaktır.

Genel geçer acil barınma yapıları söz konusu olduğunda her hangi bir afet için hangi tür barınağın daha uygun olacağına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Meydana gelmiş pek çok afet sonrasında acil barınma yapılarıyla ilgili, iklim koşulları, kültürel farklılıklar, sosyal sorunlar, aşırı kalabalık ve gecikmelerden kaynaklı aksaklıklar meydana gelmiştir (Bashawri vd., 2014). Afet sonrası barınak ihtiyacının karşılanması için yer seçimi başta olmak üzere, sosyolojik verilere, çevresel etkenlere ve maddi olanaklara stratejik planlama ile yaklaşmak önemlidir (Rezoug, 2013).

Konuyla ilgili pek çok çalışma içerisinden acil barınma yapısı tasarımı için göz önünde bulundurulması gereken etmenlere değinilmiştir. International Organization for Migration (2012)'da acil barınma yapısının; geliştirilebilir, yeniden kullanılabilir, yer değiştirebilir, yeniden satılabilir, geri dönüştürülebilir özelliklerde olması gerektiğinden bahsedilmiştir. Literatürdeki farklı çalışmalarda ise mahremiyet, esneklik, faklı iklimsel koşullar, güvenlik, kültürel çeşitlilik, dayanım, konfor, korunma gibi özellikler bir acil barınma yapısı tasarımında dikkate alınması gereken özellikler olarak belirtilmiştir (Rezoug 2012, IFRC/RCS 2013, Félix vd., 2013, UNDRO, 1982).

Acil barınma yapıları basit bez çadırlardan değişik yapı malzemeleri kullanılarak yapılmış karmaşık yapıda olanlara kadar çeşitlilik gösterebilir. Her ne kadar yapı malzemeleri değişiklik gösterse de acil barınma yapılarının ortak amacı afetzedelere barınak sağlamaktır. Bu işlevi yerine getirebilmeleri için belli başlı yapısal özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Yesügey, (2003) 2003 Kocaeli Deprem Sempozyumu'nda sunduğu çalışmasında, acil barınma yapısı tasarımında göz önünde bulundurulması gereken kıstasları şu şekilde ele almıştır.

1. Strüktür özellikleri
2. Malzeme özellikleri (dayanım ağırlıklı)
3. Temel ve inşa için seçilen arazilere uyum sağlama
4. Üretim (anında veya önceden)
5. Uygulama şekillerindeki kolaylıklar
    - Nem yalıtımı, Su yalıtımı, Ses yalıtımı
6. Depolama (geçici)
7. Nakliye (paketlenebilir olması, hafiflik)
8. Montaj ve montaj ekipmanları
9. İşgücü (deprem koşullarında uzman iş gücü bulunup bulunmamasına bağlı olarak)
10. Dış ve iç fiziksel etkilere dayanım

- Deprem, Yangın, Rüzgâr, Yağmur, Dolu, Kar, Isı yalıtımı

11. Kullanım fonksiyonları
12. Mekânsal üreyebilirlik
13. Güvenlik koşulları
14. Mekân içi ısıtma-soğutma elverişliliği
15. Doğal ışıktan yararlanabilme
16. Sökülme ve yeniden kurulabilme
17. Maliyet

Beyatlı, (2010) çalışmasında acil barınma yapısını iki ana başlık altında değerlendirmiştir. Tablo 1' de görüldüğü gibi çalışmasında önerdiği acil barınma yapısı modelinin, afet sonrasında barınak olarak, ekonomik ve teknik standartlara uygunluğunu ve fonksiyonel şartlara uygunluğunu incelemiştir. Beyatlı, (2010) çalışmasında bahsi geçen bu özelliklere ek olarak modülerlik, geri dönüşüm ve kendi kendine yetebilme konularını da değerlendirmeye almıştır.

Tablo 1. Acil barınma yapısı tasarım özellikleri.

Ekonomik ve Teknik Şartlara Uygunluk	Fonksiyonel Standartlara Uygunluk
• Üretim	• Mekânsal Gereksinim
• Montaj	• İklimsel Konfor Gereksinimi
• Taşıma	• Mahremiyet
• Depolama	• Sağlık
• Malzeme	• Güvenlik
• Maliyet	• Esneklik
• Sökme ve Yeniden Kullanma	• Görsel ve İşitsel Konfor
• Dayanıklılık	• Esneklik

Şener ve Altun, (2009) çalışmalarında geçici barınak tasarımına dair ana tasarım ve değerlendirme ölçütleri belirlenmiştir. Tablo 2.'de bu ana tasarım ve değerlendirme ölçütlerine yer verilmiştir.

Tablo 2. Geçici barınak tasarımına dair ana tasarım ve değerlendirme ölçütleri.

Teknoloji Yapım ve Malzemeler	Ekoloji	Maliyet	Yapı Fiziği	Mekânsal Organizasyon	Sosyoloji	Estetik
• Malzeme/Sistem Seçimi • Yapısal Performans • Üretim • Depolama • Nakliye • Kurulum Alanında İnşa • Kurulum/Kaldırma • Taşınmaya/Harekete Dayanım	• Kullanımdayken Ekolojik Etkiler • Yapı/Yer Etkileşimi • Çevresel Etki	• Maliyet	• Yapı İçi İklimsel Konfor • Yapı İçi Hava Kalitesi • Sağlıklı Çevre • Termal Performans • Su Sızdırmazlığı ve	• Kullanıcının Mekânsal Gereksinimleri • Mahremiyet Gereksinimleri • Esneklik • Kullanıcı Davranışı/Mekân Etkileşimi • Engelli ve Yaşlı Kullanıcı Gereksinimleri	• Sosyolojik Etmenler • Görsel İletişim • Psikolojik Sosyolojik Afet Sonrası Etmenler • Güvenlik	• Estetik Gereksinimler

• Servis Sistemlerinin Bütünleşik Olması • Dayanıklılık • Temizleme Kolaylığı	Nem Performansı • Ses Performansı • Yangın Performansı • Aydınlatma Performansı • Fiziksel ve Psikolojik Etkiler • Dış Örtünün Hava Sızdırmazlığı	

Bashawri vd., (2014) çalışmalarında literatürde bulunan tanımlardan yararlanarak, acil barınma yapısı tasarımında göz önüne alınacak bazı etmenleri ortaya konulmuştur. Tablo 3.'de bu etmenlere dair başlıklar ve alt başlıklar gösterilmiştir.

Tablo 3. Acil barınma yapısı tasarımında göz önünde bulundurulacak etmenler.

Çevresel Etmenler	Ekonomik Etmenler	Teknik Etmenler	Sosyokültürel Etmenler
• İklim Çeşitliliği • Geri Dönüşüm, Geliştirme ve Elden Çıkarma • Hijyen (Su ve Hava)	• Barınak Tipleri • Kullanım Ömrü • Geçim Sağlama	• Kurma ve Kaldırma Kolaylığı • Malzemeler ve Yalıtım • Risk Sınıflandırması ve Performans • Fiziksel ve Psikolojik Etmenler	• Kültürel Farklılık • Saygınlık ve Güvenlik • İletişim

Literatürde yer alan acil barınma yapısı tasarımına ilişkin çeşitli değişkenler ve çeşitli acil barınma yapısı tasarım özellikleri bir acil barınma yapısının tüm kullanım ömrüne dair maddeler içermektedir. Afetten etkilenmiş bir insan gözüyle incelenirse bu özelliklerden hangileri doğrudan son kullanıcı ile ilişkili olabilir? Çalışmalarda yer verilmiş olan depolama, nakliye, üretim gibi maddeler barınacak yer ihtiyacı içinde olan bir afetzede için ne kadar önceliklidir? Bir afetten yeni kurtulmuş ve kalacak yerini kaybetmiş bir afetzede için asıl önemli problemin kalacak bir yer bulmak ve hayatını devam ettirmek olduğu düşünülebilir. Afetzedenin içinde kaldığı barınakla ilgili beklentileri hayatını en iyi şekilde devam ettirebilmesi yönünde olacaktır. Bu da içinde kalacağı acil barınma yapısının nasıl ve ne zaman üretildiği, kendisine ne şekilde ulaştırıldığı, tekrar depolanıp depolanamayacağı, depolanırsa bunun hangi şartlarda olacağı gibi sorularla kendini meşgul etmeyeceği sonucuna bizi götürebilir. Bu durumda bizim yapacağımız bir acil barınma yapısında barınacak, yaşamını belli bir süre için bu yapıların içinde idame etme mecburiyetine düşecek olan, insanların son kullanıcı olarak bu yapılardan beklentilerinin hangi başlıklar altında toplanacağını tespit etmek olacaktır.

3 Afetzedeler ile Doğrudan İlişkili Acil Barınma Yapısı Temel Tasarım Özellikleri

Meydana gelen bir afet sonrasında evlerinden olan afetzedelerin en önemli ve birincil ihtiyacı barınaktır. Geleneksel yöntemlerle devlet eliyle acil barınma yapısı üretimi söz konusu olduğunda genelde hedeflenen seri üretime yönelik, hızlı ve mali olarak avantajlı üretim yapılmasıdır. Fakat bu şekilde tek tip üretilen acil barınma yapıları, farklı özellikteki bölge ve insanların ihtiyaçlarına aynı oranda cevap vermekte yetersiz kalabilir. Bu tür olumsuzlukların önüne geçilmesi açısından acil barınma yapısı geliştirilirken, hükümet sektörü yanında, afetten etkilenmiş insanlar, özel sektör, gönüllüler gibi kişi ve kurumların fikirlerinin alınması önemlidir (Bashawri vd., 2014).

Bunun alternatifi olarak kullanıcının üretimi destekleyici nitelikte katılımını sağlayacak bir tasarım ve üretim metodu de geçerli olabilir. Afet sonrası yeniden yapılanmayı kapsayan, teknoloji tabanlı ve toplum tabanlı olmak üzere iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Teknoloji tabanlı yaklaşım dış ülkelerden ithal edilecek barınaklara bağımlı bir sağlayıcı politikası ile sağlanırken toplum tabanlı yaklaşım ise afet sonrası yeniden inşa sürecinde toplumun katılımına ihtiyaç duyar. Toplum tabanlı yaklaşım ile yapılan uygulamalar hem sürecin sosyal yönlerini göz ardı etmez hem de toplumun ihtiyaçlarına duyarlı olmuş olurlar (Baradan, 2008). Toplum tabanlı yaklaşımla yapılan üretim teknoloji tabanlı üretime göre daha yavaş olabilir ama ihtiyaç sahiplerinin yaşamlarına ve yaşadıkları coğrafyaya uygun acil barınma yapılarının ortaya çıkmasına daha elverişlidir. Bu şekilde insanların da tasarımına ve yapımına katılabileceği yapılar, insanların içerisinde yaşayacakları yapılara daha çok sahiplenmesine ve aidiyet hissini duymasına, afetin olumsuz ruhsal etkilerinden daha kolay sıyrılmalarına yardımcı olabilir.

Genelde devlet eliyle yapılan acil barınma yapısı üretimiyle, insanların da tasarıma dâhil edildiği bir yöntem birleştirilerek, kullanıcıların tespit edilen ihtiyaçlarının da içerildiği çalışmalarla, seri üretime elverişli, az maliyetli ama aynı zamanda kullanıcıların da ihtiyaçlarını karşılayacak bir acil barınma yapısı üretimi de mümkün olabilir. Bununla birlikte seri ve ucuz bir şekilde inşa edilmek üzere tasarlanmış bile olsa muhtemel kullanıcı durumunda olan insanların katılımıyla tasarım esasları belirlenmiş yapılar yine insanların bu yapılara aidiyet hissi duymasına yardımcı olabilir.

Acil barınma yapılarının oluşturduğu alanın da afetzedeler üzerinde olumlu ve olumsuz özellikleri olabileceği bir gerçektir. Seri ve hızlı bir şekilde üretilmek üzere planlanan acil barınma yapılarının oluşturduğu bir ortamda birbirinin aynısı bu yapıların esnek ve estetik olmayan tek düze yapıları insanların kendilerine ait bir yapı içinde yaşadıkları hissiyatını vermekten uzak olabilmektedir. Herkesin basmakalıp aynı yapı içerisinde yaşadığı bir alan insanların yapıları sahiplenmekten uzaklaşmasına neden olabilmektedir. Bu tür yapıların oluşturduğu bir ortam afetzedelerin afet sonrasında içinde bulundukları olumsuz ruhsal durumu destekler nitelikte olmaktan uzak olacaklardır. Sosyokültürel yaşamı canlı tutacak ve geliştirecek yönde tasarlanmayan yapıların, insanların toplu halde sosyal ve psikolojik yalnızlığa ve bunalıma iten mekânlar haline gelmesi, afetzedelerin günlük yaşamla olan bağlarının kopmasına mani olamaması, muhtemeldir (Demirarslan 2005).

Çalışmamızda bu konuda yapılmış daha önceki çalışmalar incelenerek acil barınma yapısı tasarımına ilişkin çeşitli etmenler ve tasarım özellikleri gözden geçirilmiştir. Bu çalışmaların ışığında, çalışmamızda kullanılmak üzere afetzedeler ile doğrudan ilişkisi olduğu düşünülen tasarım ilkeleri belirlenmiştir. Belirlenen bu tasarım ilkeleri birincil ve ikincil tasarım özellikleri

olmak üzere iki grup altında incelenecektir. Belirlenen bu tasarım özellikleri, genel çerçevelerini çizen tanımlarıyla birlikte aşağıdaki gibidir.

Birincil tasarım özellikleri

Havalandırma: Temiz ve kaliteli hava bir yapının sunduğu yaşam kalitesini ve konforunu arttırır. Bir acil barınma yapısı ve yapı elemanları da içinde yaşayan afetzedeleri bu yönden desteklemeye elverişli olmalıdır. Bir acil barınma yapısının içerisindeki hava dolaşımının ne kadar iyi sağlanabildiği, havalandırma kalitesinin ne ölçüde yüksek tutulabildiği acil barınma yapısının havalandırma kalitesini belirleyen etmenlerdendir. Acil barınma yapısında bulunan havalandırma ile ilgili öğelerin bu konuda yeterli ve verimli tasarlanması gerekir.

Aydınlatma: Bir yapı içerisindeki ışığın seviyesi ve yoğunluğu o yapıyı kullanan insanların psikolojisi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yapı dışarısından gelen doğal ışığın yapı içerisinde belli bir mesafeden sonra verimliliğini yitirdiği de düşünülürse yapı içerisinde bunu destekleyecek elemanların da bulunması gerekliliği de ortaya çıkabilir. Acil barınma yapısının doğal ışıktan ne derecede yararlanabildiği yapının aydınlatma kalitesini belirleyen etmenlerdendir. Bunun yanında doğal ışığın yeterli olmadığı veya mevcut olmadığı durumlarda acil barınma yapısının yeterli yapay aydınlatmaya elverişli olması da düşünülmelidir.

İklim kontrolü ve yalıtım: Dünyada yılın belli zamanlarında mevsim değişiklikleri meydana gelmektedir. Bir afetin ne zaman olacağı bilinemeyeceği için hangi mevsim şartlarında olacağı da bilinemeyecektir. Bu açıdan üretilen acil barınma yapılarının farklı iklimlerde ve farklı mevsim koşullarında kabul edilebilir bir konfor sunması beklenir. İklim değişikliğinin doğurabileceği problemler arasında ısı ve su yalıtımı da sunulacak yaşam konforu açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bir acil barınma yapısının ısı ve su yalıtımı açısından da kabul edilebilir bir konfor sunması beklenir. Bu noktada bir acil barınma yapısının, çevresindeki hava şartlarıyla olan ilişkisinin yanında zemin ile olan ilişkisi de önem arz etmektedir. Acil barınma yapısının istenmeyen suyu dışarıda tutabilme becerisi ve iç ortamın ısısını sabit tutabilme becerisi bu konudaki kalitesini belirleyen etmenlerdendir.

İnsan sağlığı ve güvenliği: Herhangi bir afet sonrasında kurulan acil barınma yapıları, içlerinde barınan afetzedeleri sağlıklarını ve güvenliklerini olumsuz yönde etkileyecek etmenlerden koruyacak yeterliliğe sahip olmalıdır. Acil barınma yapısının kendi hijyenini koruyabilmesi ve içerisinde kalan afetzedelere güvenli bir ortam sunabilmesi önemlidir. Bu açıdan acil barınma yapılarının, içinde barınan afetzedeleri olası yeni afet ve dış etkilerden korumaya elverişli, kolay kir tutmayan, zararlı canlıları dışarda tutmaya yeterli, mal güvenliğini sağlayacak yeterlilikte ve afetzedelerin fiziksel sağlıklarını destekleyici nitelikte olması gerekmektedir.

Sosyal yaşama elverişlilik: Meydana gelen bir afet sonrasında afetten etkilenen insanların yaşamları eskisi gibi olmayacaktır. Bunu yanında afet sonrasında maruz kaldıkları olumsuz duyguları atlatmak adına afetzedelere sunulan imkânlar afetzedeleri olabildiğince normal yaşam şartlarına yaklaştırmalıdır. Afetzedelerin hem aile olarak kendi aralarında hem de diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurabilmesine ön ayak olunması ve afetten önceki yaşamlarına olabildiğince yakın sosyal yaşam olanakları sağlanması bu açıdan önemlidir. Sosyal yaşamı destekleyen acil barınma yapıları insanların afetten kaynaklı ruhsal sarsıntılarını atlatmalarına da yardımcı olacaktır.

Mahremiyet: Her insanın mahremiyet ihtiyacı vardır. Ailemizin ve arkadaş çevremizin dışında bulunan insanlara, kendi arkadaş çevremize ve hatta ailemiz içerisindeki bireylere karşı

özel bir alan ihtiyacımız olacaktır. Afetzedelerin de yaşadıkları acil barınma yapılarının dışarı ile ilişkisinde bir mahremiyet ihtiyacı olacağı gibi acil barınma yapısının kendi içerisinde de kişisel mahremiyet ihtiyaçları olacaktır. Bir acil barınma yapısının insanların mahremiyetini korumaya elverişli olması, onlara ihtiyaç duydukları özel alanları sunabilmesi afetzedelerin rutin hayatlarına dönebilmeleri için önemlidir.

İkincil tasarım özellikleri

Kurulum kolaylığı: Bir acil barınma yapısının hızlı ve kolay bir şekilde kurulabilmesi önemlidir. Bir acil barınma yapısının tasarımı ne kadar karmaşık olursa kurulumu da o kadar uzun sürecektir. Bir afet sonrasında harcanılan değerli zamanın yanında bu tür bir yapıyı kurmak için gerekli olacak alet ihtiyacı ve yapımda tecrübeli iş gücü gerekliliği de artar. Bunun yanında malzemenin ağırlığı ve parça sayısı da önemli etmenlerdir. Bir acil barınma yapısının kurulacağı alana hızlı ve kolay bir şekilde, büyük bir iş gücü gerektirmeksizin nakledilebilmesi önemlidir. Bir acil barınma yapısının, kurulacağı alana hızla nakledilebilmesi, olabildiğince az alet kullanılarak ve ön bilgi gerekmeksizin tüm kullanıcılar tarafından kurulabilmesi, sahip olması gereken önemli özelliklerdir.

Fiziksel mekân yeterliliği: Kendi doğasının getirdiği kısıtlı imkânlara rağmen bir acil barınma yapısı tasarımı, mümkün olduğunca insanlara ev hissiyatı vermeye çalışmalıdır. Böylece yapı, evlerini kaybetmiş afetzedelere sadece barınacak bir yer sağlamakla kalmaz ayrıca onların afet sonrası yaşadıkları olumsuz ruhsal durumlarından da kurtulmalarına yardımcı olabilir. Bir acil barınma yapısının içerisinde yaşayacak insanlar veya aileler için yeterli alan sağlayabilmesi, mümkün olduğu zamanlarda bölüntüsüz tek bir hacim yerine bölümlenmiş alanlar sunabilmesi önemlidir. Bu şekilde afetzedelerin normal hayata daha çabuk dönmelerine yardımcı olabilir.

Esneklik: Her insan için ayrı ayrı üretilmeyen herhangi bir yapının, içerisinde yaşayan insanlara ve onların yaşam tarzlarına birebir uyumlu olması hiçbir zaman beklenemez. Yine de yapıların, en azından içerisinde yaşayan insanlarca kendilerine uygun hale getirilmeye elverişli olması sağlanabilir. Örneğin modüler yapıda tasarlanan bir acil barınma yapısı afetzedelerin ihtiyaçlarına uygun şekilde kuruluma imkân verebilir. Bu şekilde tasarlanmış acil barınma yapıları, afetzedelerin kendilerini bu yabancı mekâna daha ait hissetmelerine yardımcı olabilir.

Estetik: İnsanlar her zamanki yaşadıkları ortamlarında, kendileri bunun farkında olmasalar bile, estetik kaygılar güderler. Normal hayata dair her şeyin bir anda değiştiği bir afet olayı sonrasında insanların normal yaşamlarından eksik kalan öğelerden biri de estetik olacaktır. Estetik özelliği dikkate alınarak tasarlanmış bir acil barınma yapısı, afet sonrası insanların yaşam kalitesini yükseltmesi ve ruhsal sağlıklarına destek olması açısından önemli bir rol oynayabilir.

4 Anket Çalışması

4.1 Anket Çalışmasının evreni ve örneklem büyüklüğü

Anket çalışması, 2011 yılında Van ilinde meydana gelen depremin ardından kalacak yerlerinden yitirmiş olan afetzedelerden faydalanılarak yapılmıştır. Bu açıdan araştırma için belirlenen çalışma evreni Van depremi sonrası bölgede acil barınma yapılarında kalan afetzedelerden oluşmaktadır. Örneklemi oluşturmak için seçilen alan yine aynı tarihli depremden etkilenmiş Van ilinin Erciş ilçesidir. Örneklem büyüklüğü olarak 2011 Van - Erciş depremine maruz kalmış, Van ilinin Erciş ilçesinde deprem öncesi ikamet etmekte olan ve deprem sonrasında kalacak yerlerini yitirerek Erciş ilçesinde kurulan çadır kentlerde kalmış olan afetzedeler belirlenmiştir.

Sağlık ve sosyal hizmet emekçileri sendikası (SES) ve Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) Van - Erciş depremi yedinci gün değerlendirme raporuna göre (30 Ekim 2011), Erciş'te 3 adet çadır yerleşkesi bulunmaktadır (SES ve TTB, (2011). Bu değerlendirme raporuna göre Erciş 1 numaralı çadır yerleşkesinde 90 çadır bulunmaktadır. Erciş şehir stadı çadır yerleşkesi birinci bölgede 170 çadır ve 1580 nüfus, ikinci bölgede ise 51 çadır ve 225 nüfus bulunmaktadır. Erciş 1 numaralı çadır yerleşkesine ait sadece çadır sayısı bilgisi verildiğinden toplam kişi nüfusunun en az 1805 olduğu ortaya konmaktadır.

Türk Kızılay'ı Van depremi insanı yardım operasyonu raporuna göre Erciş ilçesinde 3 adet çadır yerleşkesi kurulmuştur. Bu 3 yerleşkeden Yenişehir Stadyumu yerleşkesinde 191 çadır ve 1088 nüfus, Belediye Stadyumu yerleşkesinde 98 çadır ve 640 nüfus, 100. Yıl Stadyumu yerleşkesinde 77 çadır ve 377 nüfus bulunmaktadır. Türk Kızılayı'nın raporuna göre Erciş'te çadır yerleşkelerinde kalan toplam afetzede nüfusun 2105 kişi olduğu ortaya konmaktadır.

Bu veriler ışığında SES ve TTB (2011)'nin raporlarından yola çıkılarak ankette geri dönüş alınan afetzede sayısının çadır yerleşkelerinde kalan afetzedelerin sayısına oranı %0,114 olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı oran Türk Kızılayı'nın raporunda verilen nüfusa göre %0,097 olarak ortaya çıkmaktadır.

2011 Van - Erciş depremi sonrası afetzedelerin aldıkları acil barınma yapısı yardımlarına bakıldığında çadırların büyük bir yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Tuna vd., (2012) çalışmasında tüm acil barınma yapıları arasında kullanılan çadırların oranı %63,7 olarak verilmiştir. Anket çalışmasında elde edilen sonuçlarda da çadır kullanmış olan katılımcıların sayısı diğer acil barınma yapılarına oranla yüksek çıkmıştır.

Erciş ilçesinde anket çalışması uygulanırken, seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden biri olan, uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2016). Bu şekilde 1000 adet anket bölgede yaşayan afetzedelere dağıtılmış, 276 adet geri dönüş alınmıştır. Barınak çeşidi açısından geçerli veri içeren 261 adet anket bu açıdan değerlendirilebilmiştir. Değerlendirilen 261 adet anketin 206 adedinde acil barınma yapısı çeşidi olarak çadır işaretlenmiştir. Bu acil barınma yapısı çeşitleri arasında %78,9'luk bir orana denk gelmektedir.

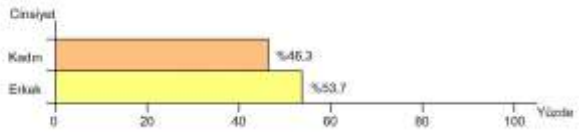
Kullanıcıların yanı sıra tasarımcı ve kullanıcının bakış açılarındaki olası farkları ortaya koyabilmek adına, internet üzerinden, tasarımcılara yönelik bir anket çalışması da yapılmıştır. İnternet üzerinden yapılan bu anket çalışmasında İstanbul, Ankara ve Mersin illerinde serbest veya üniversitede çalışan mimarlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında Kırklareli ilinde de AFAD da görev alan mimarlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Tasarımcılara yönelik olarak internet üzerinden yapılan ankete 33 kişiden geri dönüş alınabilmiştir.

4.2 Kullanıcılara uygulanan anketin biçimi ve toplanan veriler

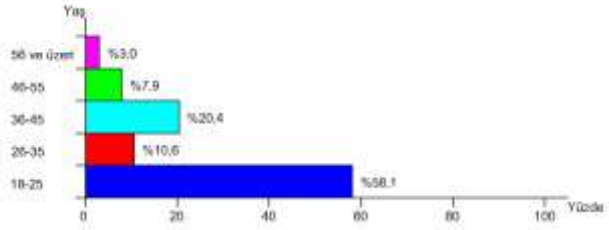
Kullanıcılara sunulan anket toplam dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılan kişilerle ilgili demografik bilgiler toplanmaktadır. Anketin ikinci bölümünde çalışmada belirlemiş olan on adet tasarım özelliği temel alınarak katılımcılardan afet sonrası içinde kaldıkları acil barınma yapılarını değerlendirmeleri istenmiştir. Bu kısımda on temel tasarım özelliği başlığı altında çeşitli gereksinimlerin yeterliliği hakkında beşli Likert ölçeği kullanılarak katılımcılara sorular yöneltilmiştir. Anketin üçüncü bölümünde katılımcılardan çalışmada belirlenen on adet tasarım özelliğini kendi bakış açılarına göre önceliklendirmeleri istenmiştir. Anketin dördüncü ve son bölümünde ise katılımcılara açık uçlu bir soru sorulmuş ve içinde kaldıkları acil barınma

yapısına dair yaşadıkları ve hissettikleri eksiklikleri yazmaları istenmiştir. Kullanıcılardan doldurmaları istenen ankete Ek A'da yer verilmiştir.

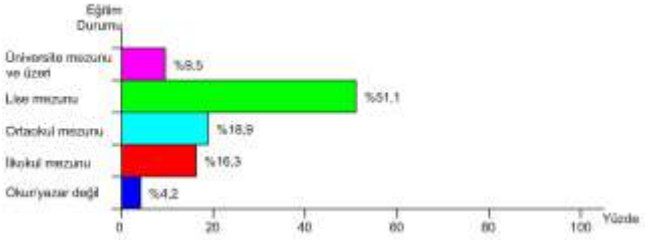
Anketin birinci bölümünde kullanıcılardan cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve kaldıkları acil barınma yapısı çeşidine ve acil barınma yapısında ne süreyle kaldıklarına dair sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Demografik sorulara verilen cevaplar katılımcılar hakkında genel bilgi edinme amacıyla kullanılmış, diğer edinilen bilgilerle karşılaştırmalı bir analiz yapma yoluna gidilmemiştir. Demografik bilgiler ile ilgili kısımda cinsiyet ile ilgili soruya 272, yaş ile ilgili soruya 265 ve eğitim durumu ile ilgili soruya 264 katılımcı cevap vermiştir. Demografik sorulara verilen cevaplara ilişkin bilgiler Şekil 1, 2 ve 3'de görülmektedir.

Şekil 1. Cinsiyet dağılımı - 272 katılımcı.

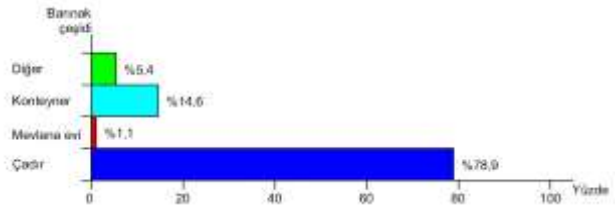

Şekil 2. Yaş dağılımı - 265 katılımcı.

Şekil 3. Eğitim durumu dağılımı - 264 katılımcı.

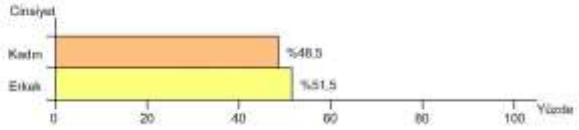
Acil barınma yapısı çeşidine ilişkin sorulan soruya toplam 261 katılımcı cevap vermiştir. Katılımcıların verdiği cevapların 206 adedi çadır, 3 tanesi Mevlana evi, 38 tanesi konteyner, 14 tanesi ise diğer seçeneğini içermektedir. Acil barınma yapısı çeşidine verilen cevaplara ilişkin grafik Şekil 4'de görülmektedir. Toplam 206 kişi ile çadır, kalınan acil barınma yapıları içerisinde %78,9'luk bir oran ile büyük çoğunluğu oluşturmaktadır.

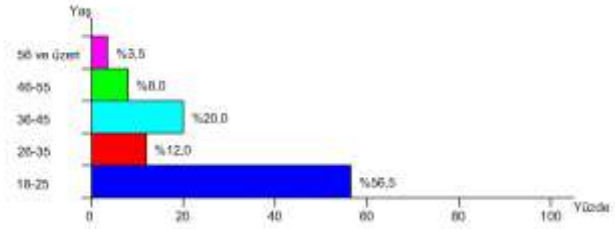
Şekil 4. Acil barınma yapısı çeşidi dağılımı - 261 katılımcı.

Katılımcıların kaldıklarını belirttikleri çadır dışındaki acil barınma yapılarının oranlarının çadır oranına göre çok düşük çıktığı görülmektedir. Bu noktada çalışmada kullanılmak üzere acil barınma yapısı çeşidi olarak çadırın en sağlıklı tercih olacağı düşünülmüştür. Bu kısımdan itibaren çalışmada sadece çadıra ilişkin veriler değerlendirilecektir.

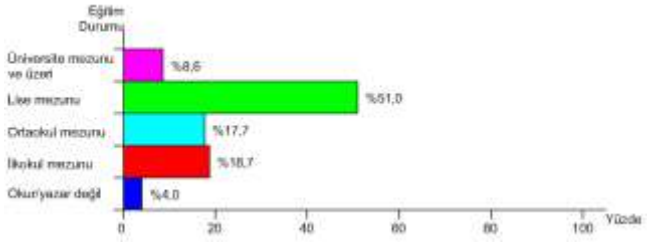
Acil barınma yapısı olarak çadırda kalan 206 katılımcının demografik bilgilerine ayrıca yer verilecektir. Bu katılımcılardan cinsiyet ile ilgili soruya 204, yaş ile ilgili soruya 200, eğitim durumu ile ilgili soruya 198 katılımcı cevap vermiştir. Demografik soruların yanında, katılımcıların acil barınma yapısında yaşadıkları süreye ilişkin soruya 203 katılımcı cevap vermiştir. Bu katılımcılar tarafından sorulara verilen cevaplara ilişkin bilgiler Şekil 5, 6, 7 ve 8'de görülmektedir.

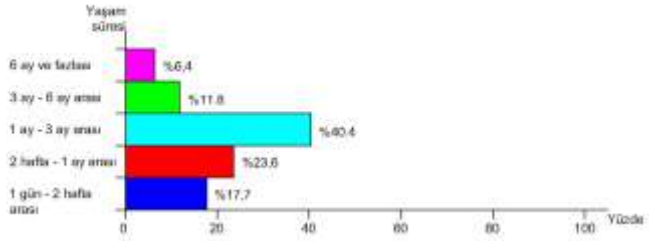
Şekil 5. Çadırda kalan katılımcıların cinsiyet dağılımları - 204 katılımcı.

Şekil 6. Çadırda kalan katılımcıların yaş dağılımları - 200 katılımcı.

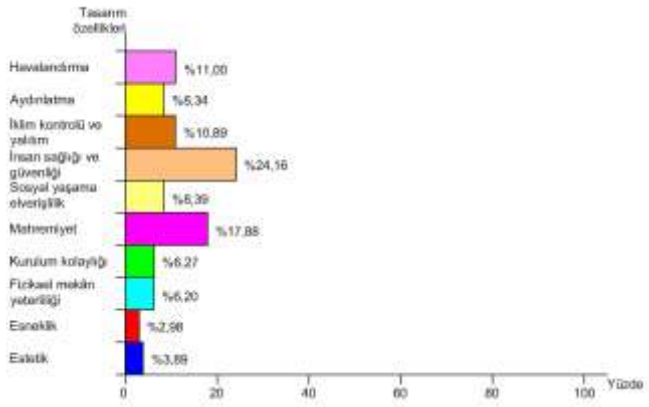
Şekil 7. Çadırda kalan katılımcıların eğitim durumu dağılımları - 198 katılımcı.

Şekil 8. Çadırda kalan katılımcıların acil barınma yapılarında yaşadıkları süre dağılımları - 203 katılımcı.

Anketin ikinci bölümünde katılımcılardan afet sonrasında kullandıkları acil barınma yapılarını, belirlenen on ana tasarım özelliği çerçevesinde, değerlendirmeleri istenmiştir. Bu kısımda, çalışmanın üçüncü bölümünde belirlenmiş olan temel tasarım özellikleri ana başlıklar olarak kullanılmış, bu ana başlıklar altında çeşitli gereksinimlerin yeterliliği hakkında beşli Likert ölçeği kullanılarak afetzedelere sorular yöneltilmiştir. Afetzedelerin değerlendirmelerini; oldukça yeterli, yeterli, orta derecede yeterli, az yeterli ve yeterli değil başlıkları altında yapmaları istenmiştir. Anket içerisinde yer alan beşli Likert ölçeği kullanılarak oluşturulan soruların hazırlanmasında, Limoncu ve Bayülgen (2005), Demirarslan (2005) ve Yüksel ve Hasırcı (2012) çalışmalarından da yararlanılmıştır. Afetzedelerin ikinci bölümdeki sorulara verdiği cevaplarla 2011 Van - Erciş depremi sonrası kaldıkları acil barınma yapılarının, çalışmada belirlenen on temel tasarım özelliğine göre, yeterliliğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Anketin bu bölümüne ilişkin tüm kullanıcı yanıtlarına EK B'de yer verilmiştir. Bu bölümde bulunan sorulara havalandırma için 203, aydınlatma için 204, iklim kontrolü ve yalıtım için 186, insan sağlığı ve güvenliği için 197, sosyal yaşama elverişlilik için 199, mahremiyet için 195, kurulum kolaylığı için 196, fiziksel mekân yeterliliği için 202, esneklik için 203 eve estetik için 203 katılımcı cevap vermiştir.

Anketin üçüncü bölümünde katılımcılardan çalışmada belirlenen on adet tasarım özelliğini kendi bakış açılarına göre önceliklendirmeleri istenmiştir. Anketin üçüncü bölümüne ilişkin elde edilen sonuçların değerlendirilmesinde SPSS programı kullanılmıştır. Kullanıcıların verdiklerin yanıtların frekans analizleri SPSS programı yardımıyla yapılmış, on tasarım özelliğinden her birinin kaç kişi tarafından kaçıncı sırada değerlendirildiği tespit edilmiştir. 1'den 10'a kadar olan bu sıralamada her bir sıra numarası için ayrı ayrı katsayı puanı belirlenmiştir. 10'uncu sıra için bu katsayı 1 olarak belirlenmiş, her sıra için iki kat arttırılarak 1'inci sıra için belirlenen katsayı olan 512'ye ulaşılmıştır. Her bir sıra numarasının bir sonrakine göre belirgin bir üstünlüğü olduğu kabul edilerek katsayılar bu şekilde belirlenmiştir. Bu bölüme çadır kullanıcısı olan 206 katılımcıdan 111 tanesi cevap vermiştir. On tasarım özelliğinin önceliklendirilmesine ilişkin elde edilen bilgiler Şekil 9'da verilmiştir.

Şekil 9.1 Çadırda kalan katılımcıların ana tasarım özelliklerinin önceliklendirilme dağılımları - 111 katılımcı.

Anketin dördüncü ve son bölümünde ise katılımcılara açık uçlu bir soru sorulmuş ve içinde kaldıkları acil barınma yapısına dair yaşadıkları ve hissettikleri eksiklikleri yazmaları istenmiştir. Bu bölümde kullanıcılardan beklenen yaşadıkları afet sonrasında, kendi tecrübelerinden yararlanarak, acil barıma yapısına ilişkin tespit ettikleri eksiklikleri aktarmalarıdır. Bu kısma dair verilen cevapları şu şekilde gruplayabiliriz:

- İletişime ve sosyal yaşama elverişsizlik, barınma yapısının içinin sıkışık, dar ve kalabalık olması, barınma yapısının kapılarının iç içe olması, yeterli genişlikte açık alan olmaması.
- Komşuların rahatsızlık vermesi, kişiye ait bir alan olmayışı, barınma yapısının tek mekândan oluşması, yetersiz büyüklükte olması, mahremiyeti sağlayamaması, ev hissiyatını vermemesi.
- Isınma probleminin olması, yapının su ve ısı yalıtımının yetersiz olması, yapının iklim koşullarına uygun olmaması, yapının rüzgârdan olumsuz etkilenmesi.
- Acil barınma yapısında havalandırmanın yetersiz olması, rutubet ve kokunun olması, pencere olmaması veya yetersiz olması.
- Acil barınma yapısının can ve mal güvenliğini sağladığı hissini vermemesi, yangına dayanımı olmaması, sağlamlık açısından yeterli olmaması.
- Acil barınma yapısının banyo ve tuvalet barındırmaması, temizlik ve sağlık problemleri, alt yapı sorunları, hijyen açısından yetersiz olması, su olmaması.
- Aydınlatma ile ilgili problemler ve elektriğin olmaması.
- Acil barınma yapısının kurulumundaki zorluklar.

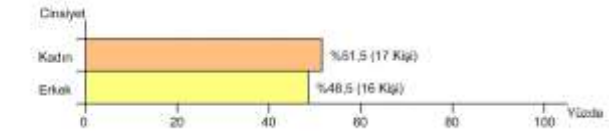
Kullanıcıların açık uçlu soruya verdikleri yanıtlarla çalışmada tespit edilen tasarım ilkelerinin genel olarak örtüşmesinin, tespit edilen öğelerin kullanıcıların ihtiyaçlarını yansıttığını göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

4.3 Tasarımcılara uygulanan anketin biçimi ve toplanan veriler

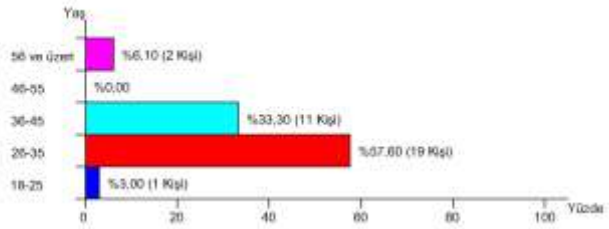
Tasarımcılara internet üzerinde sunulan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılan kişilerle ilgili demografik bilgiler toplanmaktadır. Anketin ikinci bölümü kullanıcılara sunulan ankette yer verilen sorularla örtüşecek bir şekilde hazırlanmış, tasarımcılara yöneltilen sorularda yeterlilik yerine tasarım aşamasında kendileri için arz ettiği önem sorulmuştur. Anketin üçüncü bölümü kullanıcı anketinin üçüncü bölümüyle aynı kullanılmış ve tasarımcılar-

dan çalışmada belirlenen on adet tasarım özelliğini kendi bakış açılarına göre önceliklendirmeleri istenmiştir. İnternet üzerinden uygulanan ankete toplam 33 kişi katılmıştır. Ankette yer alan tüm sorular her katılımcı tarafından yanıtlanmıştır. Tasarımcılardan doldurmaları istenen ankete Ek C'de yer verilmiştir.

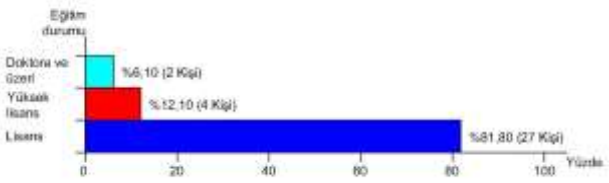
Anketin birinci bölümünde tasarımcılardan cinsiyet, yaş ve eğitim durumlarına dair sorulan sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Demografik sorulara verilen cevaplar, kullanıcılarda olduğu gibi, katılımcılar hakkında genel bilgi edinme amacıyla kullanılmış, diğer edinilen bilgilerle karşılaştırmalı bir analiz yapma yoluna gidilmemiştir. Demografik sorulara verilen cevaplara ilişkin bilgiler Şekil 10, 11 ve 12'de verilmiştir.

Şekil 10. Cinsiyet dağılımı.

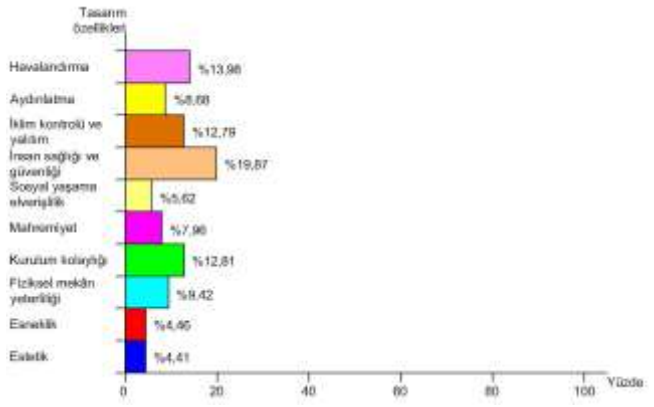
Şekil 11. Yaş dağılımı.

Şekil 12. Eğitim durumu dağılımı.

Anketin ikinci bölümünde, çalışma içerisinde belirlenmiş olan on temel tasarım özelliği başlığı altında, çeşitli gereksinimlerin önem derecesi hakkında beşli Likert ölçeği kullanılarak katılımcılara sorular yöneltilmiştir. Bu bölümde kullanılan sorular, kullanıcı anketinde kullanılan sorularla aynı içerikte olacak şekilde hazırlanmıştır. Tasarımcıya yönelik olan bu ankette, kullanıcı anketindeki yeterlilik seviyesi yerine öğelerin tasarımdaki önem derecesi ölçülmeye çalışılmıştır. Tasarımcıların değerlendirmelerini; çok önemli, önemli, orta derecede önemli, az önemli, önemli değil başlıkları altında yapmaları istenmiştir. Anketin bu bölümüne ilişkin tüm tasarımcı yanıtlarına Ek-D'de yer verilmiştir.

Anketin üçüncü ve son bölümünde katılımcılardan çalışmada belirlenen on adet tasarım özelliğini kendi bakış açılarına göre önceliklendirmeleri istenmiştir. Kullanıcı anketinde olduğu gibi anketin üçüncü bölümüne ilişkin elde edilen sonuçların frekans analizleri SPSS programı yardımıyla yapılmış, on tasarım özelliğinden her birinin kaç kişi tarafından kaçıncı sırada değerlendirildiği tespit edilmiştir. Tasarımcı anketinde, tasarım özelliklerinin önceliklendirme yüzdelerinin elde edilmesi için, kullanıcı anketinde kullanılan yöntem birebir uygulanmıştır. On tasarım özelliğine ilişkin elde edilen önceliklendirme yüzdeleri Şekil 13'de verilmiştir.

Şekil 13.2 Tasarımcıların ana tasarım özelliklerinin önceliklendirilme dağılımları.

5 Tartışma

Yapılan anket çalışmalarında kullanıcılara ve tasarımcılara aynı şema etrafında şekillendirilmiş benzer sorular sorulmuştur. Anketin ikinci ve üçüncü kısımları karşılaştırmalı olarak değerlendirilecek bu soruları içermektedir. Bu karşılaştırma yoluyla tasarımcılar için hangi öğelerin ne kadar önemli olduğu ile kullanıcıların bu öğeleri kendi tecrübelerinde ne kadar yeterli bulduklarını karşılaştırılmış ve bu şekilde tasarım aşamasındaki fikirlerin üretim aşamasında ne kadar yeterli uygulanabildiğinin tespitinin yapılabileceği düşünülmüştür. Bu kısımda değerlendirilmesi yapılan anket cevapları Ek B ve Ek D'de yer almaktadır.

Anketin ikinci kısmında kullanıcılardan edinilen cevaplarla içinde yaşamış oldukları acil barınma yapısının belirlenen tasarım özelliklerine dair yeterliliğine ilişkin bilgi elde edilmiştir. Tasarımcılardan edinilen cevaplarla ise tasarlayacakları muhtemel bir acil barınma yapısında, belirlenen tasarım özelliklerinin sahip olacağı öneme ilişkin bilgi elde edilmiştir. Elde edilen bu bilgiler her bir tasarım başlığı altında değerlendirilmiştir.

Havalandırma: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında havalandırmanın çok önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Kullanıcıların havalandırmaya dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından çok önemli olarak görülen havalandırma özelliğinin kullanıcılar açısından yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Aydınlatma: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında aydınlatmanın çok önemli olarak görüldüğü

belirlenmiştir. Bunun yanında yapay aydınlatma tasarımcılar tarafından orta derecede önemli olarak görülmüştür. Kullanıcıların aydınlatmaya dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından çok önemli olarak görülen aydınlatma özelliğinin kullanıcılar açısından büyük oranda yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir. Yapay aydınlatma ile ilgili değerlendirme ise genel değerlendirmeye göre daha olumlu bir çizgidedir.

İklim Kontrolü ve Yalıtım: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında iklim kontrolü ve yalıtımın çok önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bunun yanında ısı yalıtımı ve yaz mevsimi koşullarına uyumluluk bu başlık altındaki diğer maddelere göre daha az önemli bulunmuştur. Kullanıcıların iklim kontrolü ve yalıtıma dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından çok önemli olarak görülen bu maddenin kullanıcılar açısından büyük oranda yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir. Burada kullanıcıların yaz mevsimi koşullarına uyumluluk ve ısı yalıtımı ile ilgili sorulara görece daha olumlu yanıtlar vermelerinde tasarımcıların değerlendirmelerine bir paralellik içerdiği düşünülmektedir. Bu madde içerisinde tasarımcıların daha az önem atfettikleri kısımlar kullanıcılar tarafından da daha az performans beklenen kısımlardır.

İnsan Sağlığı ve Güvenliği: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında insan sağlığı ve güvenliği çok önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bunun yanında kolay temizlenme, kir tutmama gibi özelliklerin diğer maddelere göre daha az önemli bulunmuştur. Kullanıcıların insan sağlığı ve güvenliğine dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından çok önemli olarak görülen bu maddenin kullanıcılar açısından büyük oranda yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir. Kullanıcıların değerlendirmelerinde sonradan meydana gelebilecek olası afetlere karşı korunmaya ilişkin yeterliliğin bu başlık altındaki diğer maddelere göre daha yeterli bulunduğu görülmektedir. Bu madde altında da tasarımcı ile kullanıcı değerlendirmelerinin örtüşmediğini görülmektedir.

Sosyal Yaşama Elverişlilik: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında sosyal yaşama elverişlilik orta derecede önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Tasarımcılar tarafından en önemli bulunan madde afetzedelerin bütün aile olarak bir arada kalabilmelerine ilişkin olan madde olmuştur. Bununla tezat oluşturacak şekilde kullanıcıların en yetersiz buldukları madde de bu maddedir. Sosyal yaşama elverişlilik özelliğine dair maddelerin kullanıcılar açısından büyük oranda yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu alanda komşuluk ilişkilerinin desteklenmesine ilişkin anket sorusu üzerinden olumsuz bir örtüşme olduğu görülmektedir. Tasarımcılar bu maddeyi görece daha önemsiz bulmalarına rağmen kullanıcıların bu maddeyi genel olarak az yeterli bulmuşlardır.

Mahremiyet: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında mahremiyet orta derecede önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Tasarımcılar tarafından en önemli bulunan madde yapının ev yaşantısı hissini vermesine ilişkin olan madde olmuştur. Kullanıcıların mahremiyete dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından orta derecede önemli olarak görülen bu maddenin kullanıcılar açısından çok büyük oranda yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Kurulum Kolaylığı: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında kurulum kolaylığının çok önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Kullanıcıların kurulum kolaylığına dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından çok önemli olarak görülen kurulum kolaylığı özelliğinin kullanıcılar açısından orta ve az derecede yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Fiziksel Mekân Yeterliliği: Bu başlık altında, tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında fiziksel mekân yeterliliği özelliğinin önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bunun yanında temel barınma ihtiyacına ilişkin maddenin çok önemli olarak değerlendirildiği görülmüştür. Kullanıcıların bu maddeye dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından önemli olarak görülen fiziksel mekân yeterliliği özelliğinin kullanıcılar açısından yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Esneklik: Bu başlık altında tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında esneklik özelliğinin önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Kullanıcıların esnekliğe dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından önemli olarak görülen esneklik özelliğinin kullanıcılar açısından yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Estetik: Bu başlık altında tasarımcıların ankette verdikleri cevaplara göre değerlendirildiğinde bir acil barınma yapısı tasarımında estetik özelliğinin orta derecede önemli olarak görüldüğü belirlenmiştir. Kullanıcıların estetiğe dair yeterliliği değerlendirdikleri benzer sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında ise tasarımcılar tarafından orta derecede önemli olarak görülen estetik özelliğinin kullanıcılar açısından yetersiz olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Belirlenen tasarım başlıkları altında kullanıcı ve tasarımcı anketleri karşılıklı incelendiğinde genel olarak tasarımcıların önemli buldukları maddelerin kullanıcılar tarafından yetersiz bulunduğu görülmektedir. Bu da bize tasarım aşamasında planlanan öğelerin üretim aşamasında yeterince uygulanamadığının göstermektedir. Bazı tasarım başlıkları altında ise tasarımcıların önem atfettikleri maddelerle kullanıcıların yeterli olarak değerlendirdikleri maddelerin örtüştüğü tespit edilmiştir. Genel tasarım şeması içerisinde bu örtüşmeler tespit edilmeli ve üretim bu şekilde şekillendirilmeye çalışılmalıdır.

Anketin üçüncü kısmında, tasarımcı ve kullanıcılardan tespit edilen tasarım başlıklarını öncelik sırasına göre sıralandırmaları istenmiştir. Anket sonuçlarından da görüldüğü gibi tasarımcıların önceliklendirmeleri ile kullanıcıların önceliklendirmeleri birbiri ile örtüşmemektedir. Tespit edilen on tasarım başlığı ile ilgili önceliklendirmelerin karşılaştırılması Tablo 4 de görüldüğü gibidir. Kullanıcılar açısından ilk üç sırayı sırasıyla; insan sağlığı ve güvenliği, mahremiyet ve havalandırma oluşturmaktadır. Tasarımcılar açısından ise ilk üç sırayı sırasıyla; insan sağlığı ve güvenliği, havalandırma ve mahremiyet oluşturmaktadır. Tasarımcıların önceliklendirme sıralamasında kurulum kolaylığı ve fiziksel mekân yeterliliği maddeleri ön sıralarda yer alırken kullanıcılar açısından bu maddeler son sıralarda yer almaktadır. Önceliklendirme sıralamasındaki bu farklılık mahremiyet ve sosyal yaşama elverişlilik maddelerinin önceliklendirilmesinde de göze çarpmaktadır. Kullanıcılar bu iki maddeyi daha öncelikli olarak sıralarken tasarımcıların sıralamalarında bu iki madde son sıralarda yer almaktadır. Bu durum bize kullanıcılar ve tasarımcılar arasında önceliklendirmeye yönelik farkı açıkça göstermektedir.

Tasarımcılar acil barınma yapısı ile ilgili fiziksel özelliklerini yeterliliğine öncelik tanımışlardır. Bunun sebebi olarak tasarımcıların acil barınma yapısındaki yaşamı birinci elden tecrübe etmemesi, acil barınma yapısına doğrudan tasarımcı gözüyle bakmaları düşünülebilir. Kullanıcılar ise yapı içerinde yaşamış, afet sonrasında belli bir süre bu yapıları kullanmış olmalarından kaynaklı olarak değerlendirmeleri daha değişiktir. Kullanıcılar bu açıdan kişilerin karşılıklı ilişkilerine dayalı maddeleri daha öncelikli olarak değerlendirmişlerdir. Ve bu özelliklerin daha öncelikli ihtiyaçları olarak belirtmişlerdir.

Tablo 4. Belirlenen on temel tasarım özelliğinin kullanıcılar ve tasarımcılara göre önceliklendirme oranları.

Sıralama	Kullanıcı	Tasarımcı
1	İnsan Sağlığı ve Güvenliği (%24,16)	İnsan Sağlığı ve Güvenliği (%19,87)
2	Mahremiyet (%17,88)	Havalandırma (%13,98)
3	Havalandırma (%11,00)	Kurulum Kolaylığı (%12,81)
4	İklim Kontrolü ve Yalıtım (%10,89)	İklim Kontrolü ve Yalıtım (%12,79)
5	Sosyal Yaşama Elverişlilik (%8,39)	Fiziksel Mekân Yeterliliği (%9,42)
6	Aydınlatma (%8,34)	Aydınlatma (%8,68)
7	Kurulum Kolaylığı (%6,27)	Mahremiyet (%7,96)
8	Fiziksel Mekân Yeterliliği (%6,20)	Sosyal Yaşama Elverişlilik (%5,62)
9	Estetik (%3,89)	Esneklik (%4,46)
10	Esneklik (%2,98)	Estetik (%4,41)

6 Sonuçlar

Tasarımcının tasarladığı ürünler her zaman kullanıcının ihtiyaç ve isteklerine cevap vermeyebilmektedir. Konu, afet sonrası kullanılmak üzere tasarlanan bir acil barınma yapısı olduğunda ise bu fark kullanıcılar açısından muhtemel ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Şu anda içinde bulunulan üretim sisteminde kullanıcıların üretilen acil barınma yapısından ve özelliklerinden ancak afet olduktan sonra haberleri olmakta ve kendi yaşam tarzları, iklim, coğrafya gibi çeşitli değişkenlere uyumluluğunu bizzat afet sonrası şartlarda içinde yaşayarak test etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu tarz bir üretim sistemi yerine, kullanıcıların da tasarım sürecine doğrudan dâhil oldukları, tasarıma kendi ihtiyaç ve isteklerini aktarabildikleri bir sistem daha olumlu olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada içerisinde kullanıcı ile doğrudan ilişkisi olduğu düşünülen tasarım özellikleri belirlenmiş, belirlenen bu tasarım özelliklerinin de anket vasıtasıyla kullanıcı tarafından değerlendirilmesine çalışılmıştır. Belirlenen bu tasarım özellikleri çerçevesinde elde edilen kullanıcı değerlendirmeleri de dikkate alınarak tasarlanacak yapıların kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına daha uygun acil barınma yapıları üretilmesinde yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Baradan, B., Review Of Literature For The Concept Of Post-Disaster Housing In Turkey, G.U. Journal of Science, 21(2), 43-49, 2008.

Bashawri, A., Garrity, S. and Moodley, K., An Overview Of The Design Of Disaster Relief Shelters, Procedia Economics and Finance, 18, 924-931, 2014.

Beyatlı C., Acil Durum Barınakları Ve Bir Barınak Olarak Acil Durum Konteyner Öneri Modeli, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 2010.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara, 2016.

Demirarslan, D., Yaşanan Depremler Sonrası Acil Barınma İhtiyacının Karşılanması, Kocaeli Deprem Sempozyumu, Kocaeli, 340-347, 2005.

Félix, D., Branco, J. M. and Feio. A., Temporary Housing After Disasters: A State Of The Art Survey, Habitat International, 40, 136-141, 2013.

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies [IFRC/RCS], Post Disaster Shelter: Ten Designs, Geneva, 2013.

International Organization for Migration, Trasitional Shelter Guidelines. Switzerland: Shelter Centre, 2012.

Limoncu, S. ve Bayülgen C., Türkiye'de Afet Sonrası Yaşanan Barınma Sorunları, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi e-Dergisi, 1(1), 18-27, 2005.

Quarantelli, E., L., Patterns Of Sheltering And Housing In Us Disasters, Disaster Prevention And Management 4, (3), 43–53, 1995.

Rezoug. A., Hızlı, Ucuz Ve Uyarlanabilir: Afet Sonrası Geçici Konut Tasarımı İçin Dijital Bir Model, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilişim Anabilim Dalı Mimarlıkta Bilişim Programı, İstanbul, 2013.

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) ve Türk Tabipleri Birliği (TTB), Van - Erciş Depremi 7. Gün Değerlendirme Raporu, 30 Ekim 2011.

Şener, S., M. ve Altun C., M., Design Of A Post Disaster Temporary Shelter Unit, İTÜ A|Z, 6 (2), 58-74, 2009.

Tuna, K., A., Parin, S. Ve Tanhan, F., Van Depremi Sosyo-Ekonomik Ve Psikolojik Durum Tespiti Raporu, Çocuk Vakfı Raporları, 15 Nisan 2012.

Türk Kızılayı. Van Depremi Insani Yardım Operasyonu Raporu, http://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/1353075061_web.xVan_Faaliyet_Raporu.Son.pdf, [Erişim Nisan 21, 2017].

United Nations Disaster Relief Organization [UNDRO], Shelter After Disaster: Guidelines For Assistance, New York, United Nations, 1982.

Yesügey, S., C., Türkiye'de Deprem Sonrası Hemen Kurulması Gereken Acil Yapıların Mimari Ve Yapısal Elverişlilik Kriterlerinin Çok Yönlü Olarak Incelenmesi, Kocaeli Deprem Sempozyumu, Kocaeli, 2003.

Yüksel, B. ve Hasırcı, D., An Analysis Of Physical And Psychological Expectations Of Earthquake Victims From Temporary Shelters: A Design Proposal, METU JFA, 29(1), 225-240, 2012.

Ek A

Acil Barınma Yapısı Tasarımına Yönelik Kullanıcılar ve Tasarımcılar İçin Kalite Evi Matrisi Hazırlanmasına Yönelik Anket Çalışması

Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

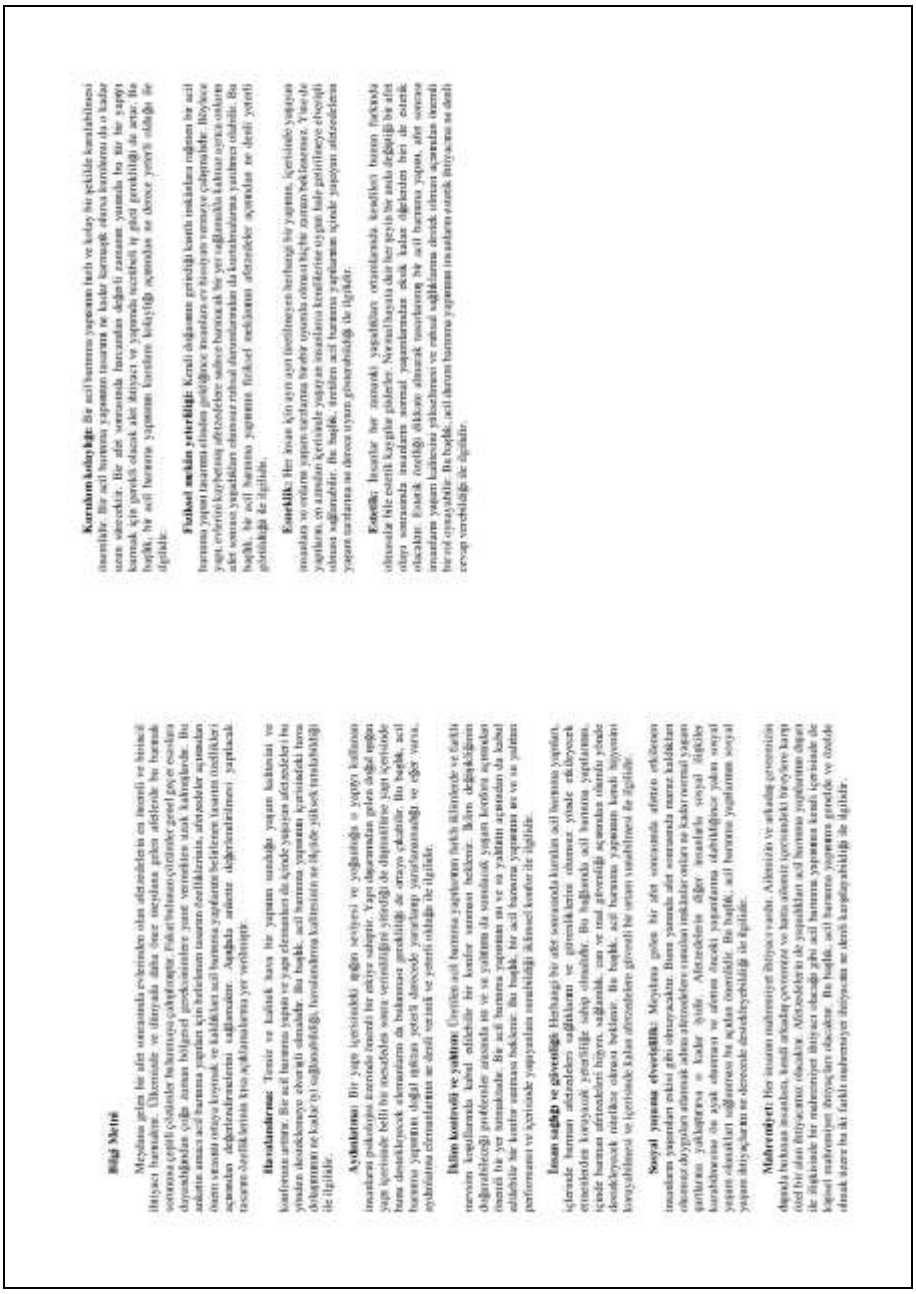
Değerli katılımcı,

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim dalı bünyesinde yürütülen " Acil Barınma Yapısı Tasarımına Yönelik, Kullanıcılar ve Tasarımcı İçin Kalite Evi Matrisi Hazırlanması" konulu yüksek lisans tezi kapsamında düzenlenen anket çalışmasına katıldığınız ve bu formda yer alan soruları yanıtlamaya zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz. Bu anket çalışması, afetzedelerin kaldıkları acil barınma yapılarındaki yaşam tecrübelerinden yararlanarak, belirlenen tasarım özelliklerini öncelik sırasına göre sıralamalarını ve kaldıkları acil barınma yapılarını belirlenen tasarım özellikleri başlıkları altında değerlendirmelerini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Sorulara cevap vermeden önce arka sayfadaki bilgi metnini okuyabilirsiniz. Çalışmaya katılım tümüyle gönüllülüğe dayanmaktadır. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilen veriler konuyla ilgili bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Araştırma çerçevesinde hazırlamış olduğumuz bu ankete vereceğiniz yanıtlar, araştırmanın doğru bulgularla sonuçlanması ve gelecekte yapılacak araştırmalara güvenli bir şekilde kılavuzluk etmesi bakımından önemlidir. Lütfen anketteki soruları kendi tecrübelerinize göre cevaplayınız. Göstereceğiniz hassasiyetten dolayı teşekkür ederiz.

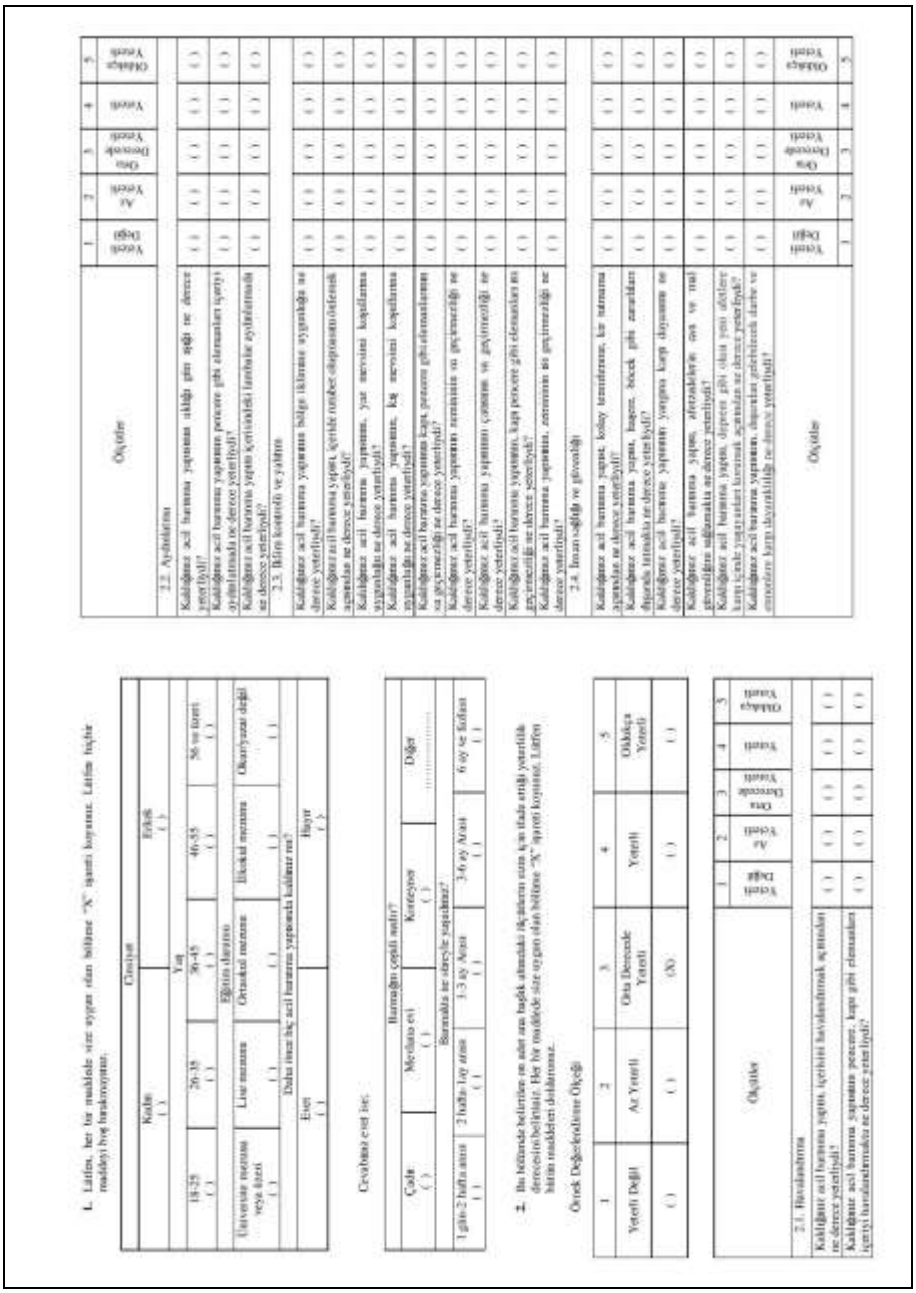
Tunca Çeşmecioğlu (tuncacesmecioglu@gmail.com)

Danışman, Yrd. Doç. Dr. A. Yağmur Toprakh

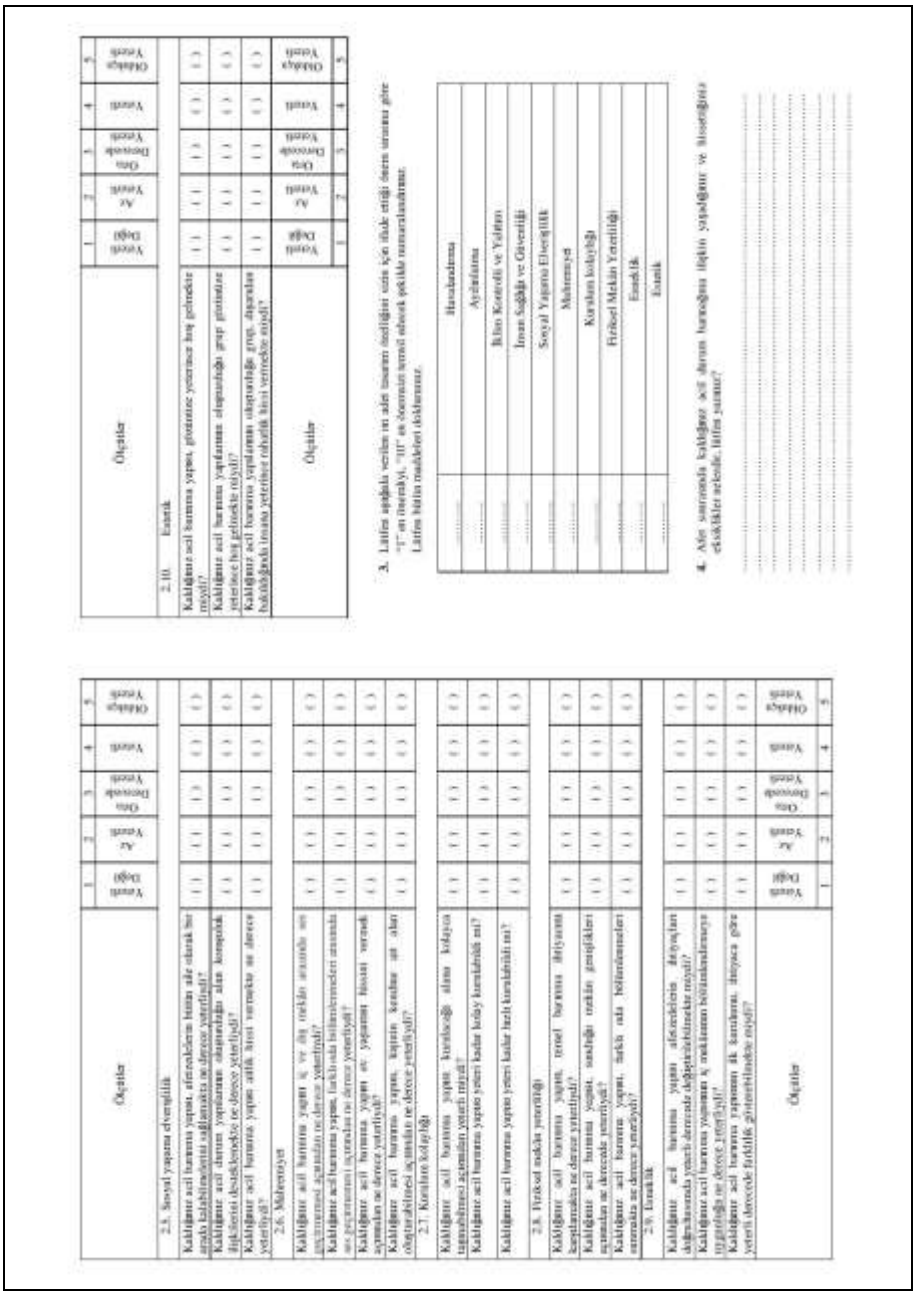
Şekil A1. Kullanıcı Anket Formu Sayfa 1

Şekil A2. Kullanıcı Anket Formu Sayfa 2

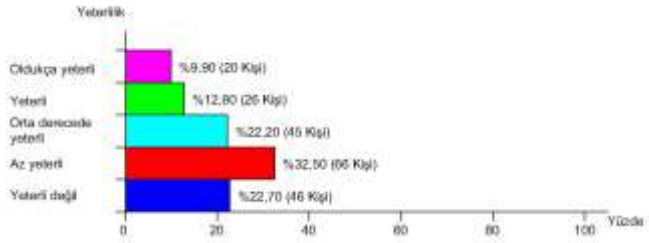

Şekil A3. Kullanıcı Anket Formu Sayfa 3

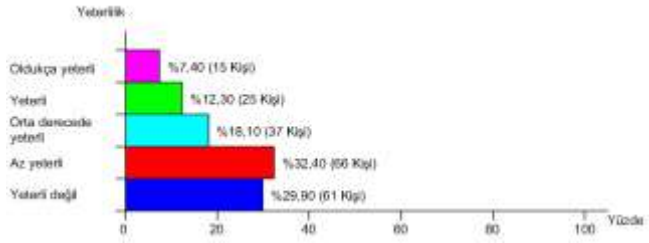

Şekil A4. Kullanıcı Anket Formu Sayfa 4

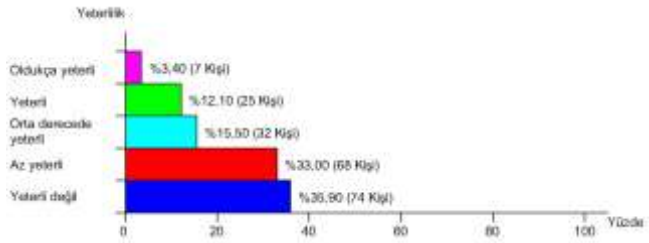
Ek B

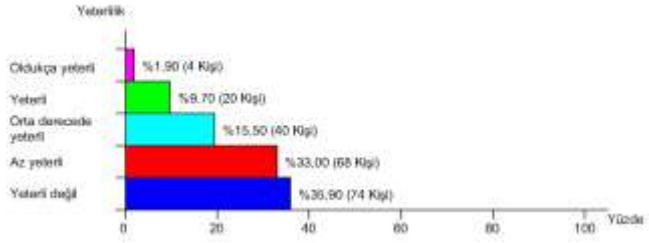
Şekil B1. "Kaldığınız acil barınma yapısı, havalandırmak açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

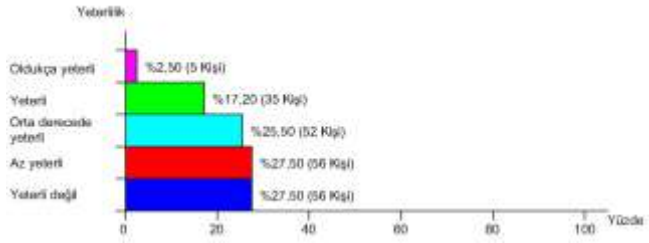
Şekil B2. "Kaldığınız acil barınma yapısının pencere, kapı gibi elemanları içeriyi havalandırmakta ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

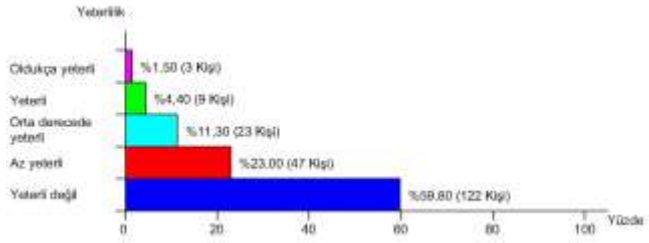
Şekil B3. "Kaldığınız acil barınma yapısının aldığı gün ışığı ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

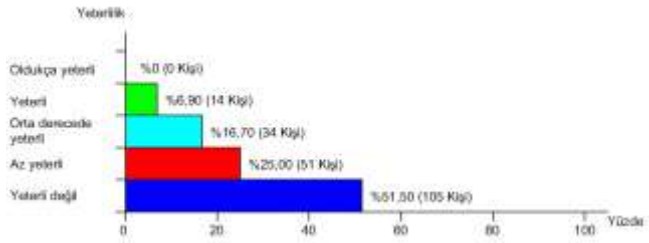
Şekil B4. "Kaldığınız acil barınma yapısının pencere gibi elemanları içeriyi aydınlatmada ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

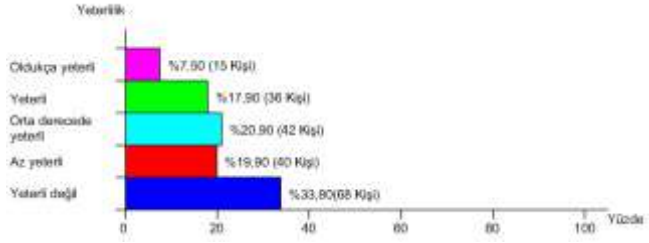
Şekil B5. "Kaldığınız acil barınma yapısı içerisindeki lambalar aydınlatmada ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

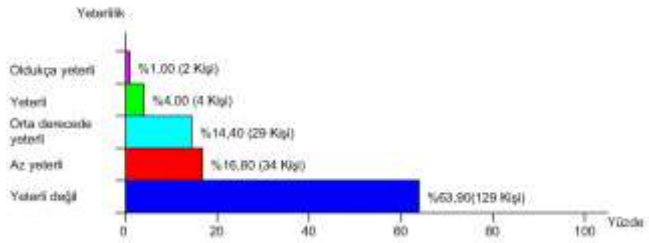
Şekil B6. "Kaldığınız acil barınma yapısının bölge iklimine uygunluğu ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

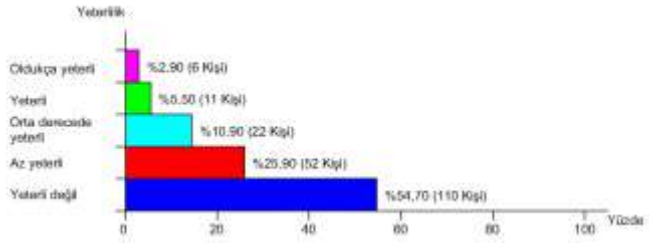
Şekil B7. "Kaldığınız acil barınma yapısı, içeride rutubet oluşmasını önlemek açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

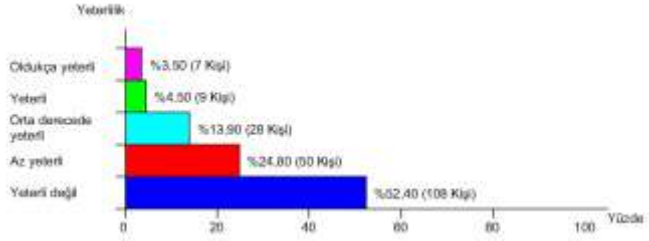
Şekil B8. "Kaldığınız acil barınma yapısının yaz mevsimi koşullarına uygunluğu ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

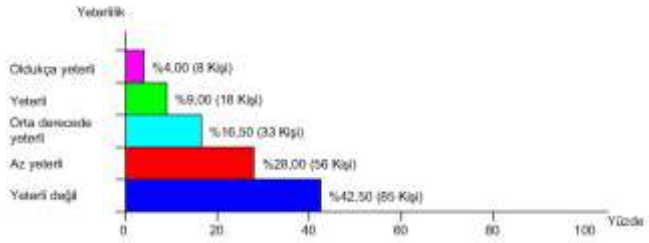
Şekil B9. "Kaldığınız acil barınma yapısının kış mevsimi koşullarına uygunluğu ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

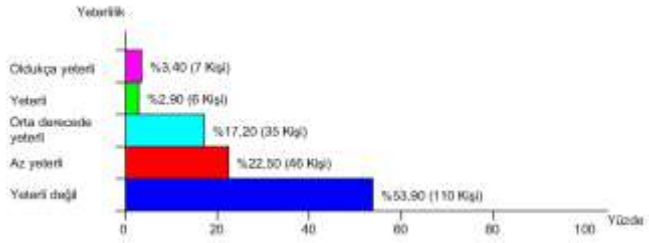
Şekil B10. "Kaldığınız acil barınma yapısının kapı, pencere gibi elemanlarının su geçirmezliği ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

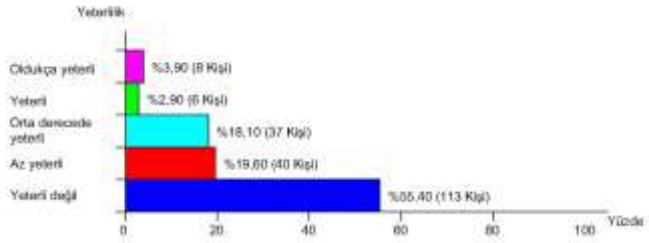
Şekil B11. "Kaldığınız acil barınma zemininin su geçirmezliği ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

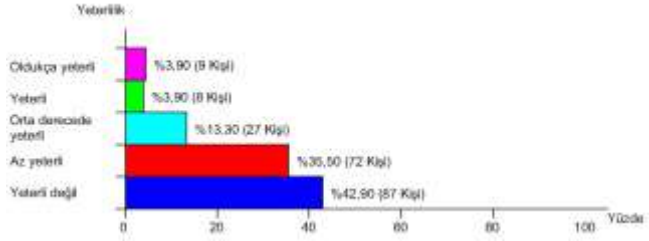
Şekil B12. "Kaldığınız acil barınma yapısının, çatısının su geçirmezliği ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

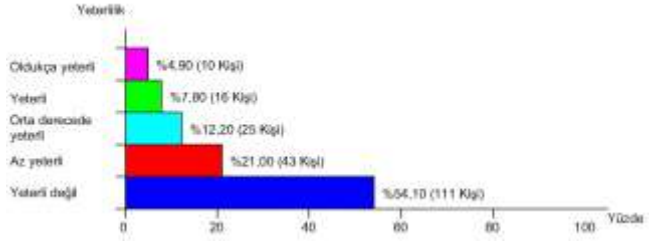
Şekil B13. "Kaldığınız acil barınma yapısının kapı, pencere gibi elemanlarının ısı geçirmezliği ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

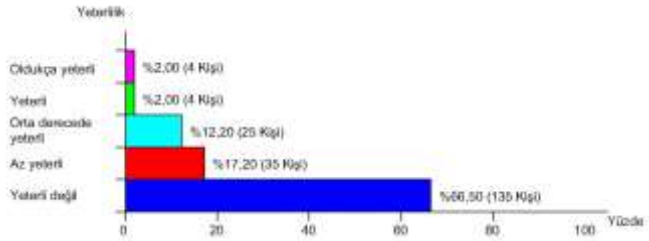
Şekil B14. "Kaldığınız acil barınma yapısının, zemininin ısı geçirmezliği ısı derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

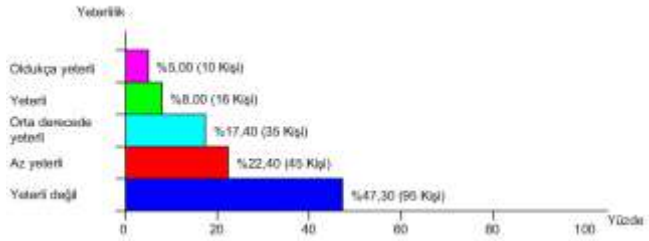
Şekil B15. "Kaldığınız acil barınma yapısı, kolay temizlenme, kir tutmama açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

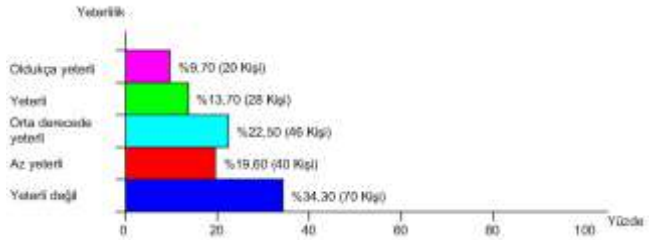
Şekil B16. "Kaldığınız acil barınma yapısı, haşere, böcek gibi zararlıları dışarıda tutmakta ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

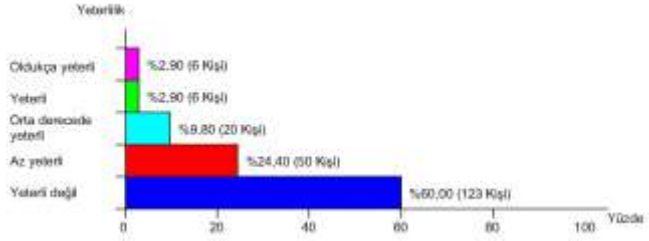
Şekil B17. "Kaldığınız acil barınma yapısının yangına karşı dayanımı ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

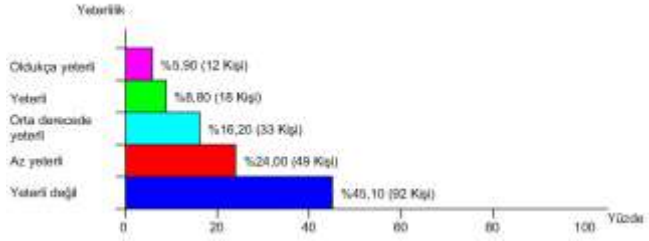
Şekil B18. "Kaldığınız acil barınma yapısı, afetzedelerin can ve mal güvenliğini sağlamakta ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

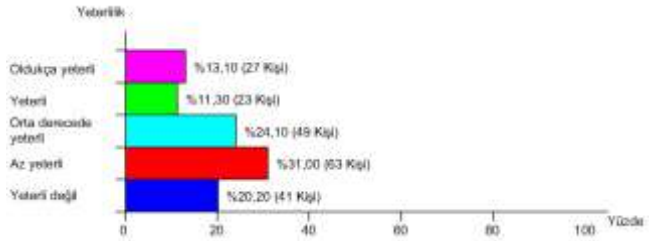
Şekil B19. "Kaldığınız acil barınma yapısı, deprem gibi olası yeni afetlere karşı içinde yaşayanları korumak açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

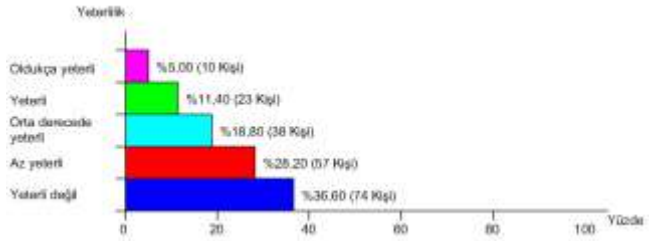
Şekil B20. "Kaldığınız acil barınma yapısının dışarıdan gelebilecek darbe ve etmenlere karşı dayanıklılığı ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

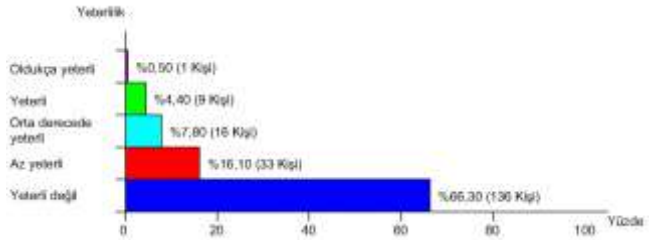
Şekil B21. "Kaldığınız acil barınma yapısı, afetzedelerin bütün aile olarak bir arada kalabilmelerini sağlamakta ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

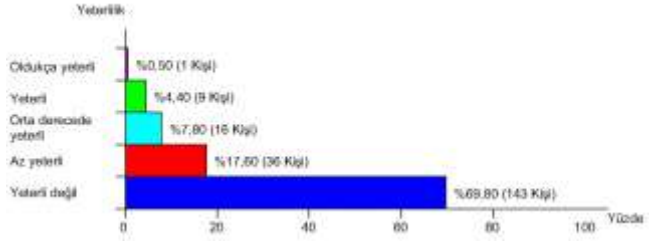
Şekil B22. "Kaldığınız acil barınma yapılarının oluşturduğu alan komşuluk ilişkilerini desteklemekte ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

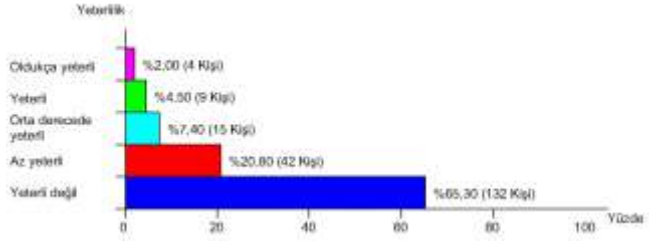
Şekil B23. "Kaldığınız acil barınma yapısı aitlik hissi vermekte ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

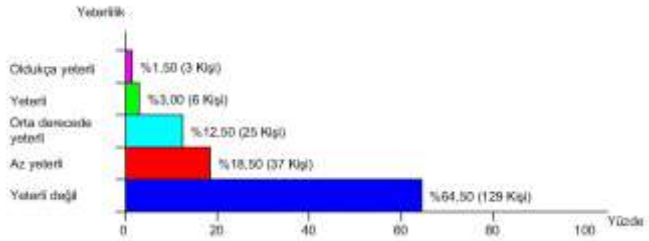
Şekil B24. "Kaldığınız acil barınma yapısı, iç ve dış mekân arasında ses geçirmemesi açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

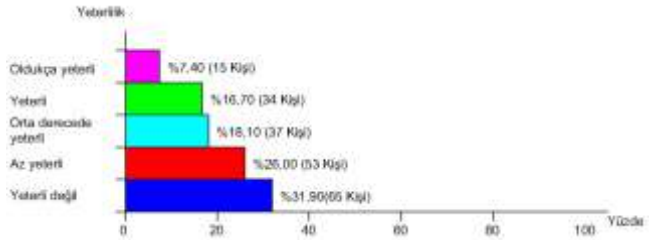
Şekil B25. "Kaldığınız acil barınma yapısı, farklı oda bölümlenmeleri arasında ses geçirmemesi açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

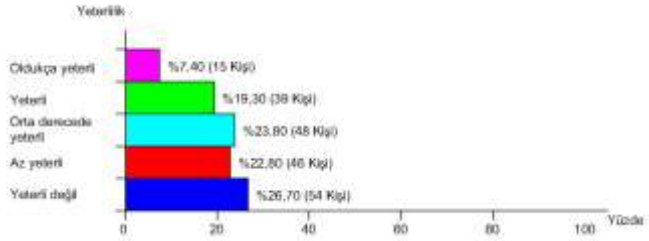
Şekil B26. "Kaldığınız acil barınma yapısı, ev yaşantısı hissini vermesi açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

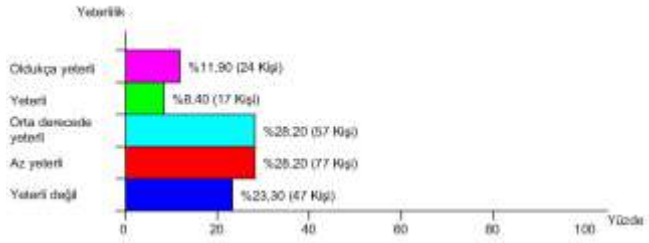
Şekil B27. "Kaldığınız acil barınma yapısı, kişinin kendine ait alan oluşturabilmesi açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

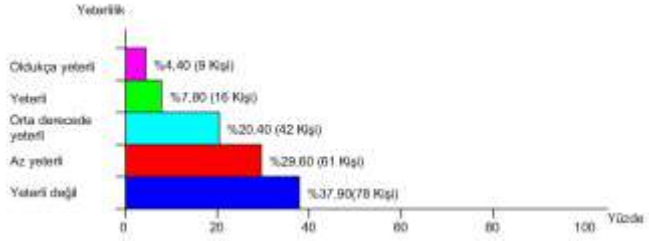
Şekil B28. "Kaldığınız acil barınma yapısı, kurulacağı alana kolayca taşınabilmesi açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

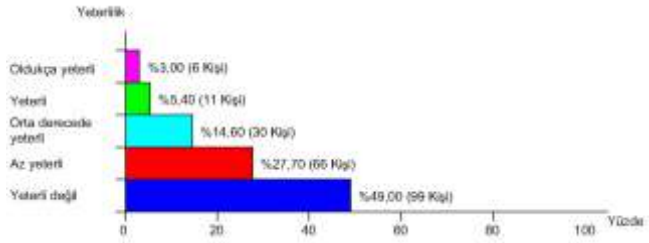
Şekil B29. "Kaldığınız acil barınma yapısı yeteri kadar kolay kurulabildi mi?" sorusuna verilen cevaplar.

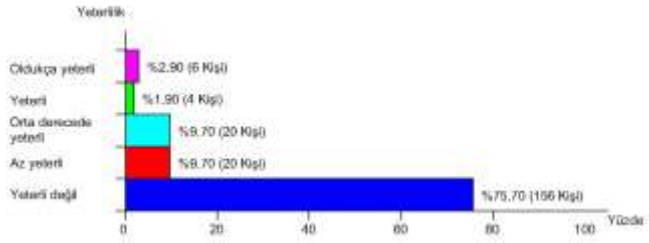
Şekil B30. "Kaldığınız acil barınma yapısı yeteri kadar hızlı kurulabildi mi?" sorusuna verilen cevaplar.

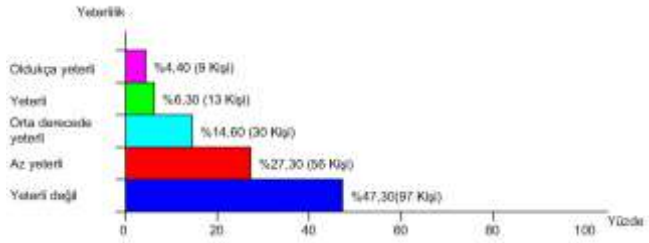
Şekil B31. "Kaldığınız acil barınma yapısı, temel barınma ihtiyacını karşılamakta ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

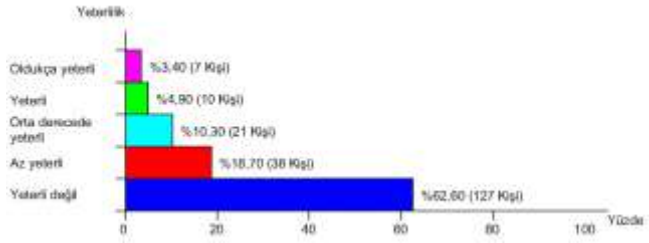
Şekil B32. "Kaldığınız acil barınma yapısı, sunduğu mekân genişlikleri açısından ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

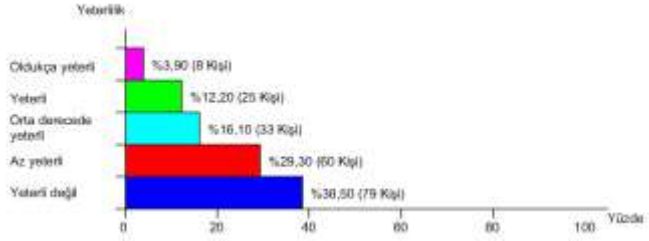
Şekil B33. "Kaldığınız acil barınma yapısı, farklı oda bölümlenmeleri sunmakta ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

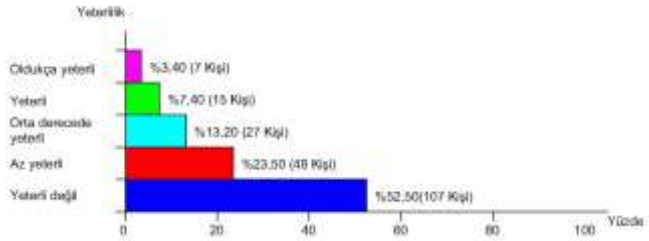
Şekil B34. "Kaldığınız acil barınma yapısı, afetzedelerin ihtiyaçları doğrultusunda yeterli derecede değiştirilebilmekte miydi?" sorusuna verilen cevaplar.

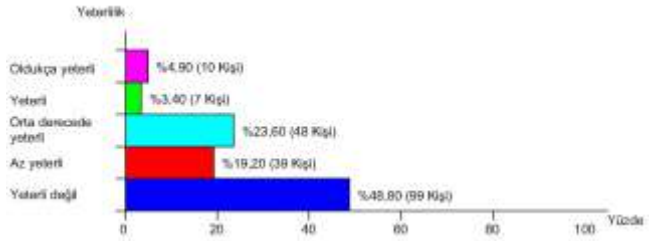
Şekil B35. "Kaldığınız acil barınma yapısının iç mekânının bölümlendirmeye uygunluğu ne derece yeterliydi?" sorusuna verilen cevaplar.

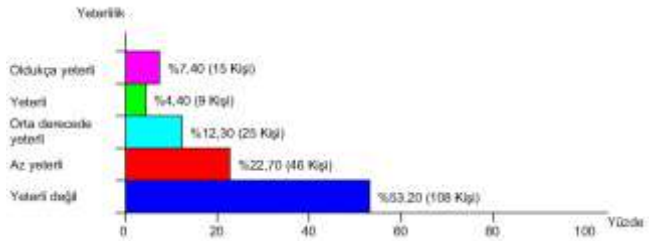
Şekil B36. "Kaldığınız acil barınma yapısının ilk kurulumu, ihtiyaca göre yeterli derecede farklılık gösterebilmekte miydi?" sorusuna verilen cevaplar.

Şekil B37. "Kaldığınız acil barınma yapısı, gözünüze yeterince hoş gelmekte miydi?" sorusuna verilen cevaplar.

Şekil B38. "Kaldığınız acil barınma yapılarının oluşturduğu grup gözünüze yeterince hoş gelmekte miydi?" sorusuna verilen cevaplar.

Şekil B39. "Kaldığınız acil barınma yapılarının oluşturduğu grup, dışarıdan bakıldığında insana yeterince rahatlık hissi vermekte miydi?" sorusuna verilen cevaplar.

Ek C

Acil Barınma Yapısı Tasarımına Yönelik Kullanıcılar ve Tasarımcılar İçin Kalite Evi Matrisi Hazırlanmasına Yönelik Anket Çalışması

Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

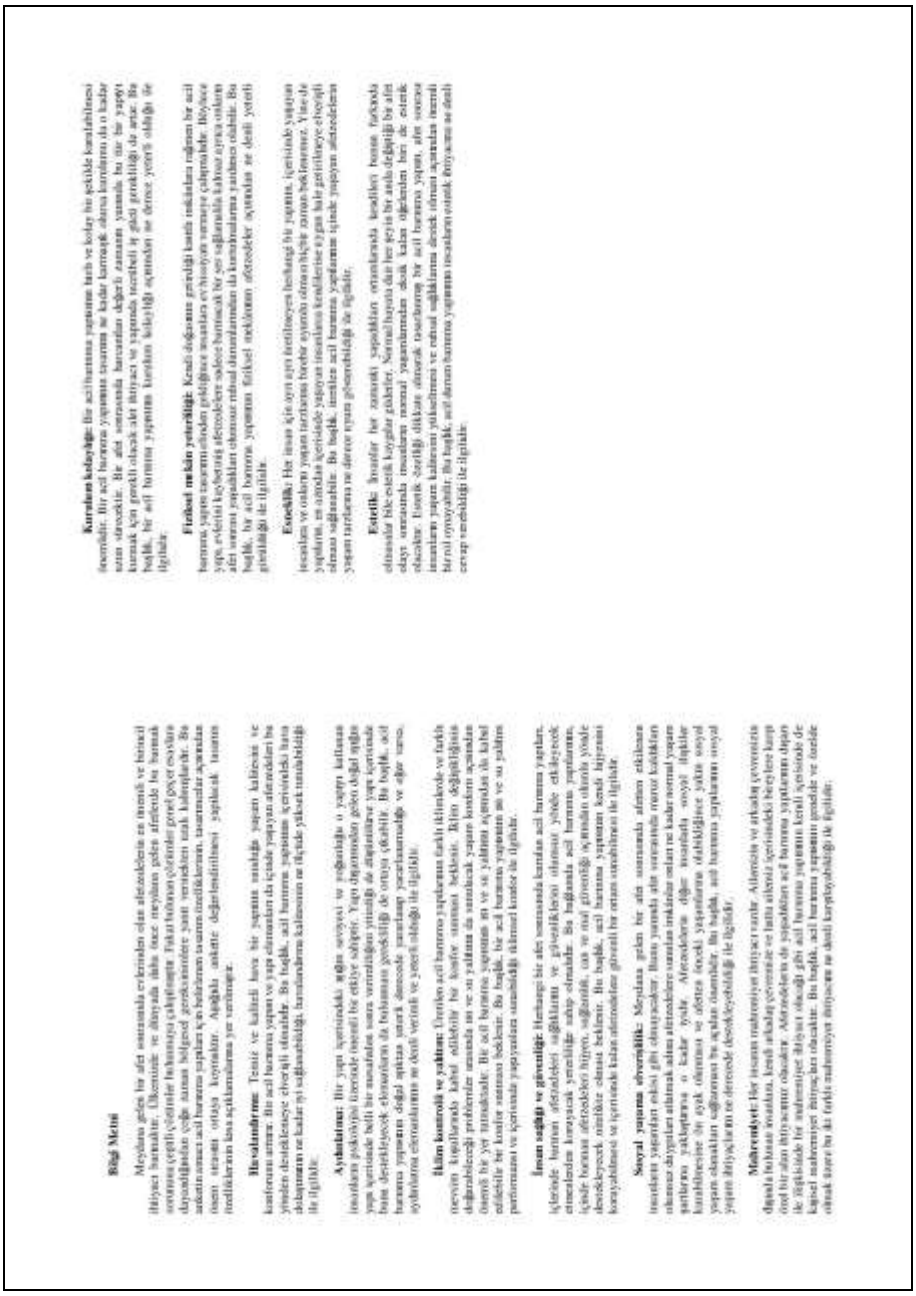
Değerli katılımcı,

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim dalı bünyesinde yürütülen " Acil Barınma Yapısı Tasarımına Yönelik, Kullanıcılar ve Tasarımcı İçin Kalite Evi Matrisi Hazırlanması" konulu yüksek lisans tezi kapsamında düzenlenen anket çalışmasına katıldığınız ve bu formda yer alan soruları yanıtlamaya zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz. Bu anket çalışması, tasarımcıların çalışmada belirlenmiş olan tasarım özelliklerini kendileri için ifade ettiği öncelik sırasına göre sıralamalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Sorulara cevap vermeden önce arka sayfadaki bilgi metnini okuyabilirsiniz. Çalışmaya katılım tümüyle gönüllülüğe dayanmaktadır. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilen veriler konuyla ilgili bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Araştırma çerçevesinde hazırlamış olduğumuz bu ankete vereceğiniz yanıtlar, araştırmanın doğru bulgularla sonuçlanması ve gelecekte yapılacak araştırmalara güvenli bir şekilde kılavuzluk etmesi bakımından önemlidir. Lütfen anketteki soruları kendi tecrübelerinize göre cevaplayınız. Göstereceğiniz hassasiyetten dolayı teşekkür ederiz.

Tunca Çeşmecioğlu (tuncacesmecioglu@gmail.com)

Danışman, Yrd. Doç. Dr. A. Yağmur Toprakh

Şekil C1. Tasarımcı Anket Formu Sayfa 1

Bilgi Metni

Meydana gelen bir afet sonrasında evlerinden olan afetzedelerin en önemli ve birincil ihtiyacı barınaktır. Ülkemizde ve dünyada daha önce meydana gelen afetlerde bu barınak sorununa çeşitli çözümler bulunmaya çalışılmıştır. Fakat bulunan çözümler genel geçer esaslara dayanılmadan çoğu zaman bölgesel gereksinimlere yanıt vermekten uzak kalmışlardır. Bu sebeple zaman zaman kişi bölgelerin tasarım özelliklerinin, tasarımcılar açısından önem sırasına göre sıralanması için bir çalışma yapılmıştır. Aşağıda sıralanan özellikler değerlendirilmesi yapılacak tasarım özelliklerinin kısa açıklamalarına yer verilmiştir.

Havalandırma: Temiz ve kaliteli hava bir yaşam ortamında sağlıklı yaşamı kalıcının ve konforunu artırır. Bir acil barınma yapısı ve yapı elemanları da içinde yaşayan afetzedeleri bu yönden desteklemeye elverişli olmalıdır. Bu başlık, acil barınma yapısının içerisindeki hava dolaşımının ne kadar iyi sağlanabildiğini, havalandırma kalitesinin ne ölçüde yüksek tutulabildiği ile ilgilidir.

Aydınlatma: Bir yapı içerisindeki doğal ortamı ve yaşayış kalitesini insanların psikolojisi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yapı ölçülerinden gelen doğal ışığın yapı içerisinde belli bir mesafeden sonra verimliliğini yitirdiği de düşünülürse yapı içerisinde hava değerleriyle ilgili elemanların da bulunması gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Bu başlık, acil barınma yapısının doğal ışıktan yeterli düzeyde yararlanmalığı ve diğer varsa, ışıklandırma elemanlarının ne denli verimli ve yeterli olduğu ile ilgilidir.

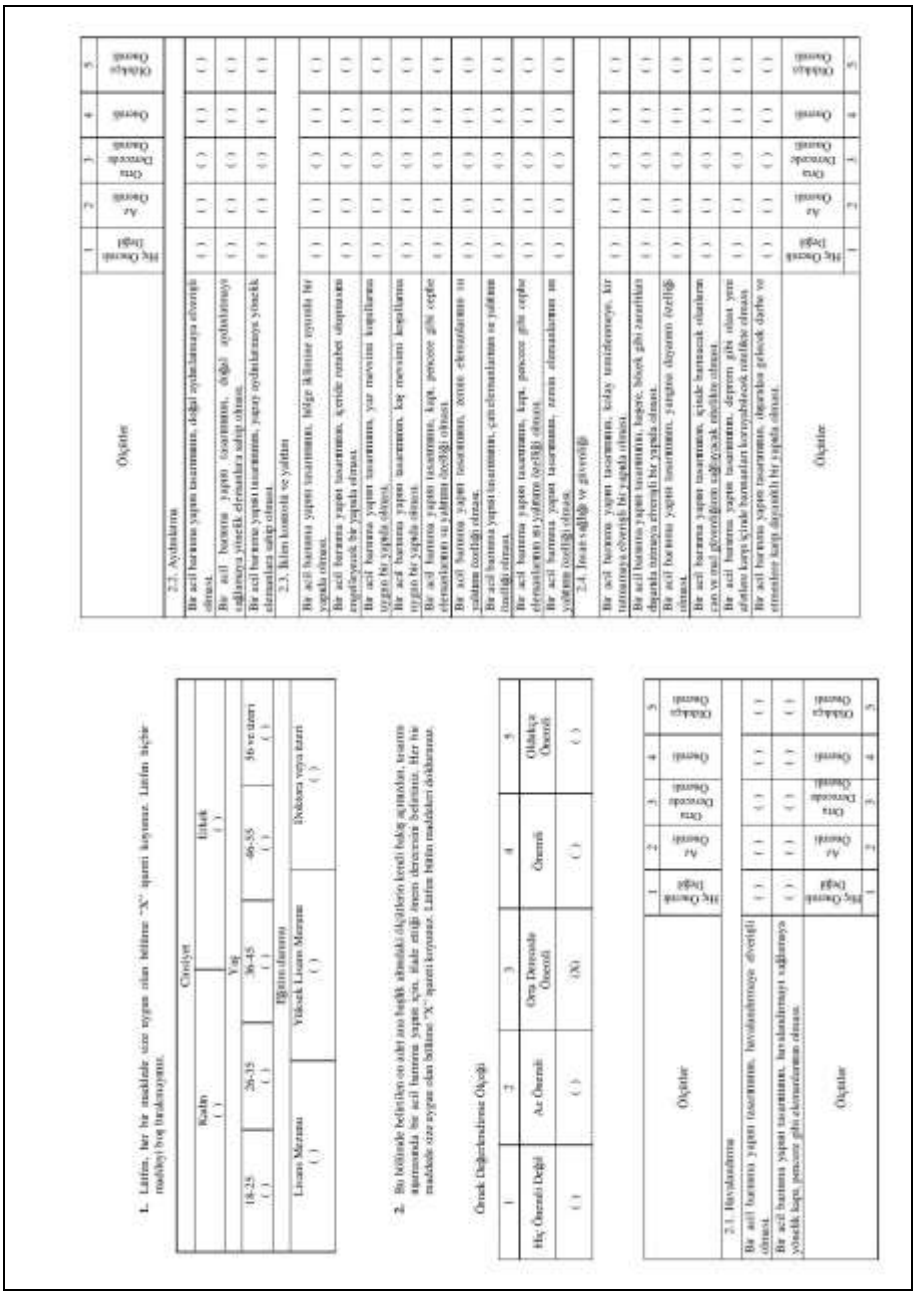
İklim kontrolü ve yalıtım: Üretilen acil barınma yapılarının farklı iklimlerde ve farklı mevsim koşullarında kabul edilebilir bir konfor standardı beklenir. İklim değişikliğinin değerlendirilmesi gereken problemler arasında ısı ve su yalıtımı da sıralanacak yapım sistemi açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bir acil barınma yapısının ısı ve su yalıtımı açısından ne kadar performansı ve içerisinde yaşayanlara sunabildiği iklimsel konfor ile ilgilidir.

İnsan sağlığı ve güvenliği: Herhangi bir afet sonrasında kentten acil barınma yapılarına, içlerinde barınan afetzedeleri sağlıklarını ve güvenliklerini olumsuz yönde etkileyecek etmenlerden korumak yerleşiğe sahip olmalıdır. Bu bağlamda acil barınma yapılarının, içinde barınan afetzedeleri hijyen, sağlıklı, can ve mal güvenliği açısından olumlu yönde destekleyecek nitelikte olması beklenir. Bu başlık, acil barınma yapısının kendi hijyenini koruyabilmesi ve içerisinde kalan afetzedelere güvenli bir ortam sunabilmesi ile ilgilidir.

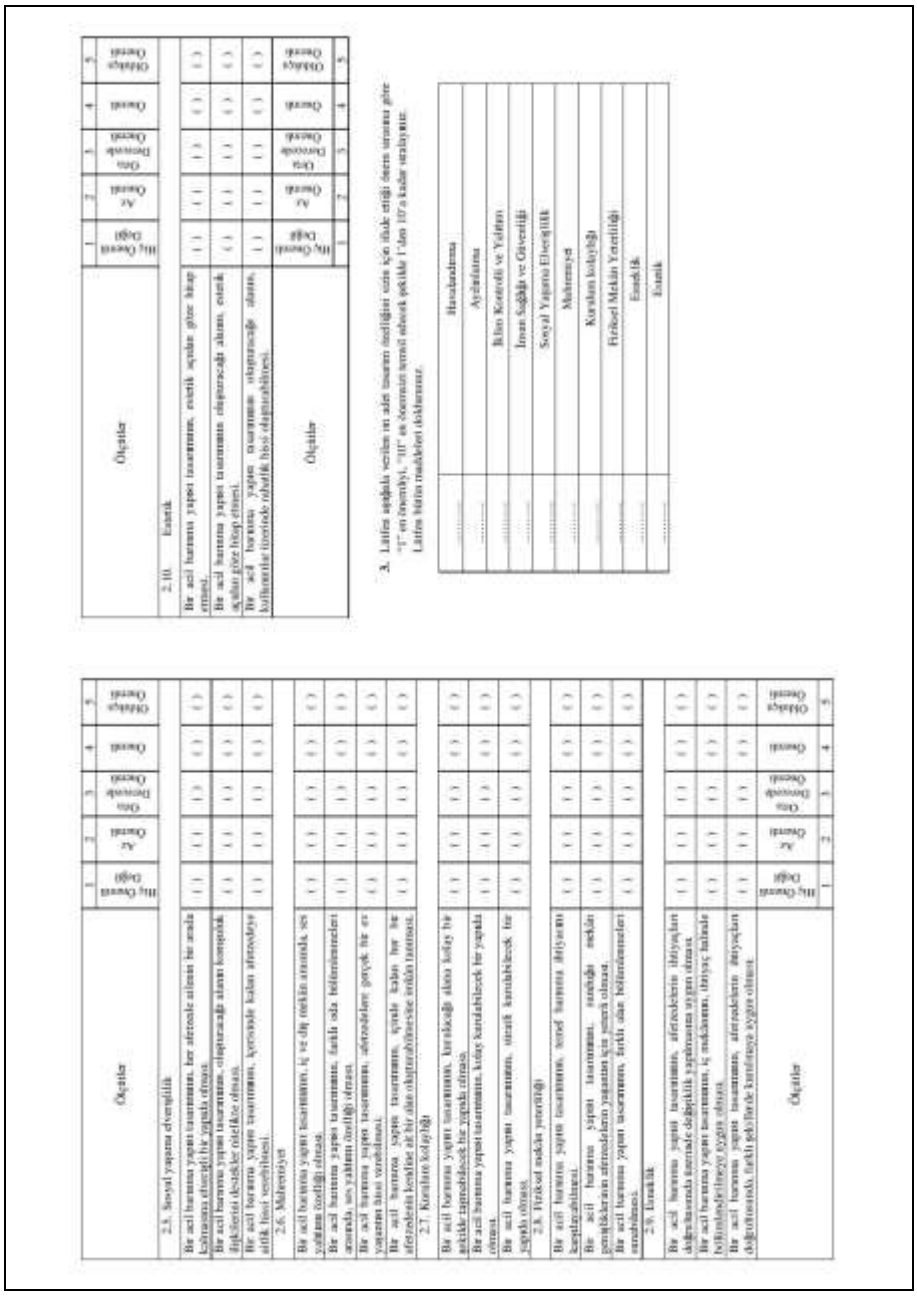
Sosyal yaşama olanaklılık: Meydana gelen bir afet sonrasında afetten etkilenen insanların yaşamları eskisi gibi olmayacaktır. Bunu yanında afet sonrasında mevcut kötülüklerin olumsuz dinyaları atlatmak adına afetzedelere sunulan imkânlar onları ne kadar normal yaşam şartlarına yaklaştırsa o kadar iyidir. Afetzedelerin diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurabilmesine ön ayak olunması ve afetten önceki yaşantılarına dönebilmeleri yakın sosyal yaşam olanakları sağlanması ve açılan alanlardır. Bu başlık, acil barınma yapılarının sosyal yaşam ihtiyaçlarını ne derecede desteklediği ile ilgilidir.

Mahremiyet: Her insanın mahremiyet ihtiyacı vardır. Ailesinin ve arkadaş çevresinin dışında bulunan insanlara, kendi arkadaş çevresinde ve hatta ailesiyle içerisindeki bireylere karşı özel bir alan ihtiyacımız olacaktır. Afetzedelerin de yaşadıkları acil barınma yapılarının dışarı ile ilişkisinde bir mahremiyet ihtiyacı olacağı gibi acil barınma yapısının kendi içerisinde de kişisel mahremiyet ihtiyaçları olacaktır. Bu başlık, acil barınma yapısının genelde ve özelde olmak üzere bu iki farklı mahremiyet ihtiyacını ne ölçüde karşılayabildiği ile ilgilidir.

Şekil C2. Tasarımcı Anket Formu Sayfa 2

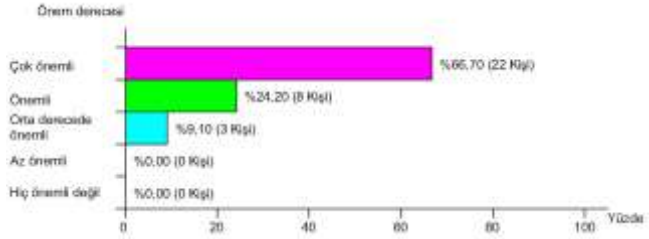

Şekil C3. Tasarımcı Anket Formu Sayfa 3

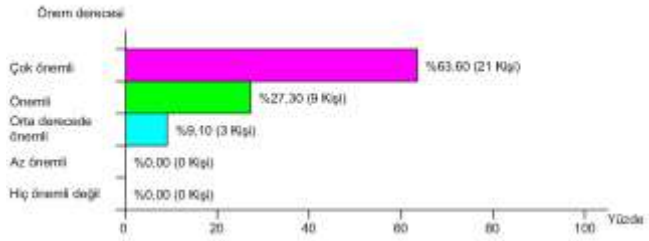

Şekil C4. Tasarımcı Anket Formu Sayfa 4

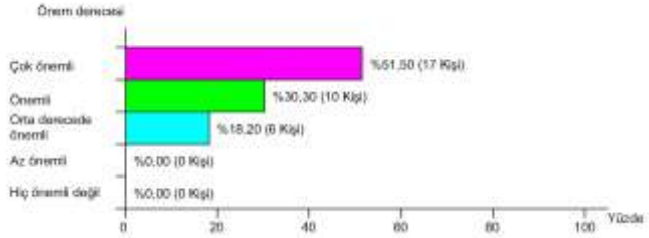
Ek D

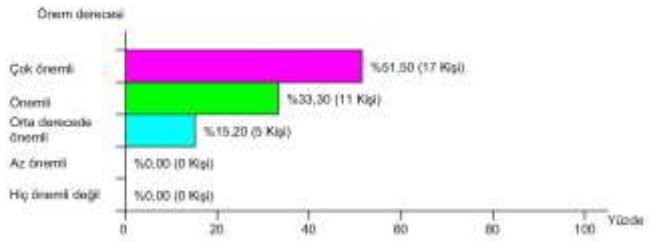
Şekil D1. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, havalandırmaya elverişli olması." maddesine verilen cevaplar.

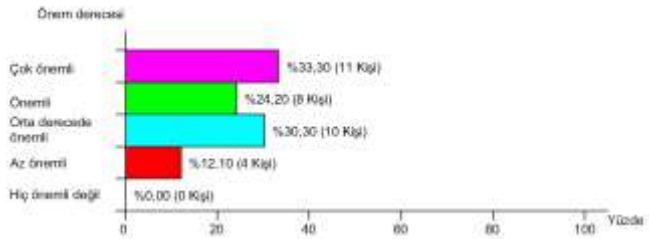
Şekil D2. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, havalandırmayı sağlamaya yönelik kapı, pencere gibi elemanlarının olması." maddesine verilen cevaplar.

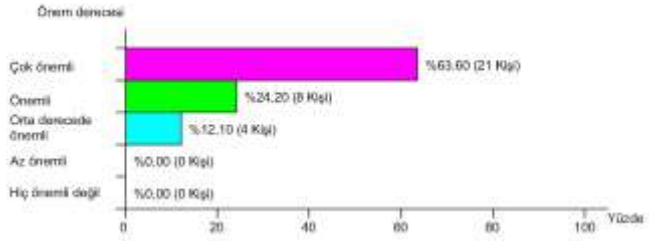
Şekil D3. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, doğal aydınlatmaya elverişli olması." maddesine verilen cevaplar.

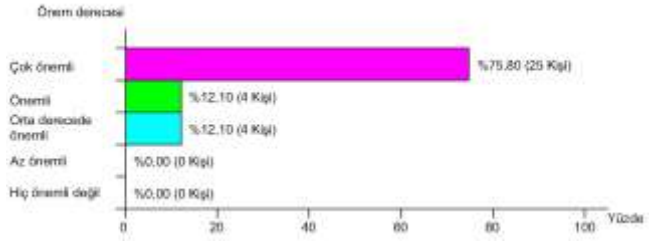
Şekil D4. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, doğal aydınlatmayı sağlamaya yönelik elemanlara sahip olması." maddesine verilen cevaplar.

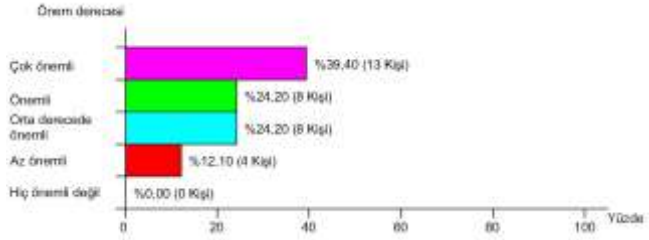
Şekil D5. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, yapay aydınlatmaya yönelik elemanlara sahip olması." maddesine verilen cevaplar.

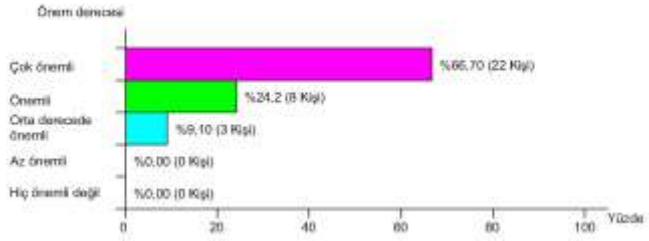
Şekil D6. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, bölge iklimine uyumlu bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

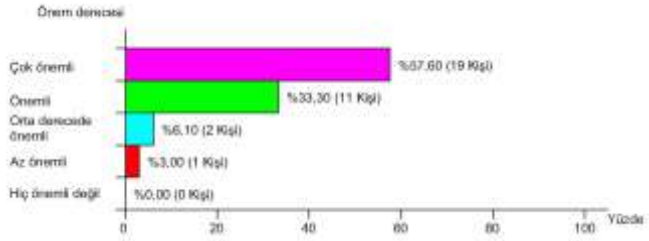
Şekil D7. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, içeride rutubet oluşmasını engelleyecek bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

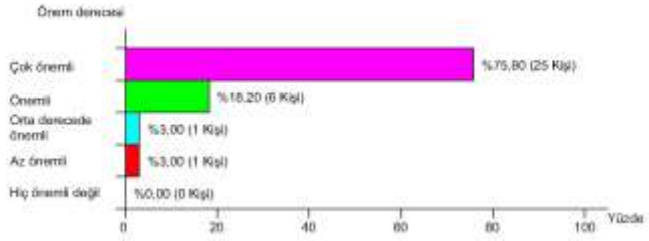
Şekil D8. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, yaz mevsimi koşullarına uygun bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

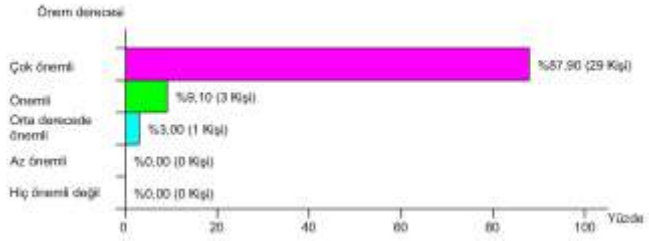
Şekil D9. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, kış mevsimi koşullarına uygun bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

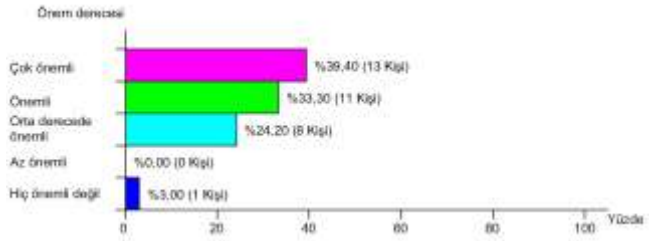
Şekil D10. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, kapı, pencere gibi cephe elemanlarının su yalıtımı özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

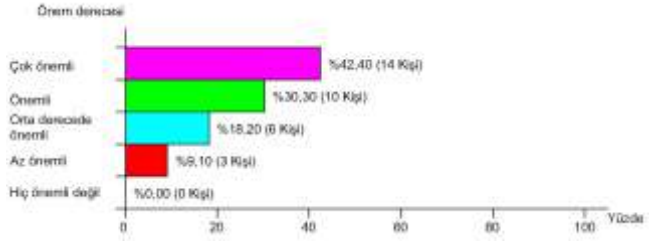
Şekil D11. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, zemin elemanlarının su yalıtımı özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

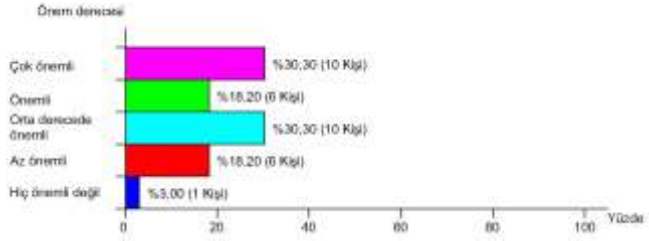
Şekil D12. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, çatı elemanlarının su yalıtımı özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

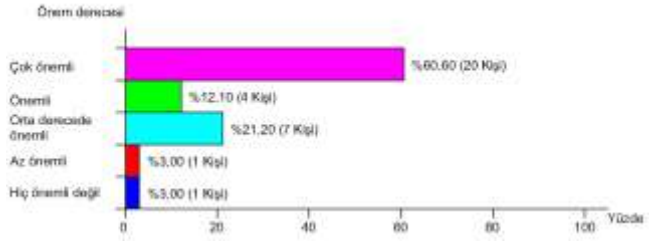
Şekil D13. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, kapı, pencere gibi cephe elemanlarının ısı yalıtımı özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

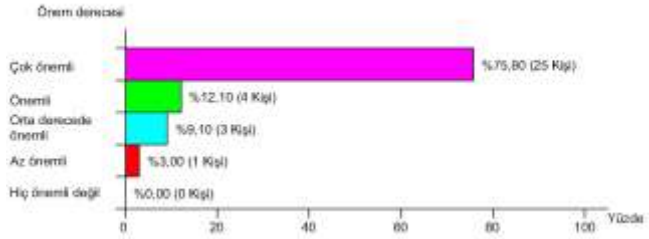
Şekil D14. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, zemin elemanlarının ısı yalıtımı özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

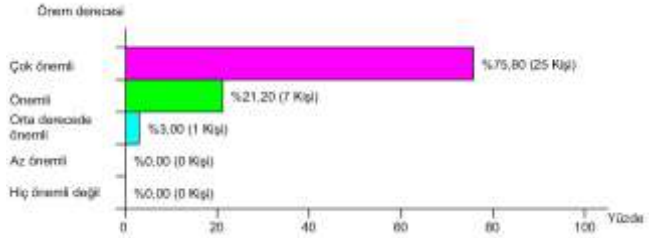
Şekil D15. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, kolay temizlenmeye, kir tutmamaya elverişli bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

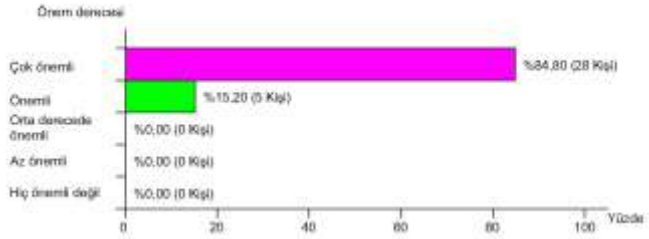
Şekil D16. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, haşere, böcek gibi zararlıları dışarıda tutmaya elverişli bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

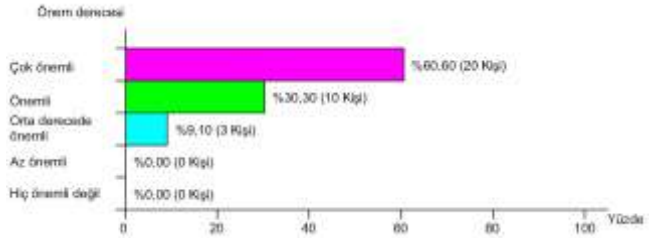
Şekil D17. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, yangına dayanım özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

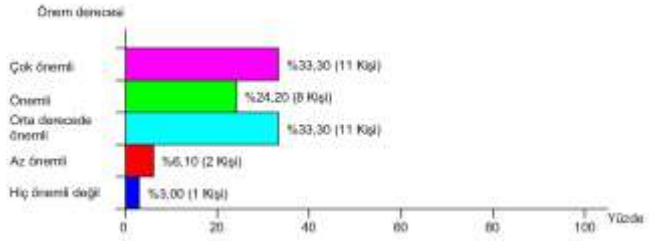
Şekil D18. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, içinde barınacak olanların can ve mal güvenliğinin sağlayacak nitelikte olması." maddesine verilen cevaplar.

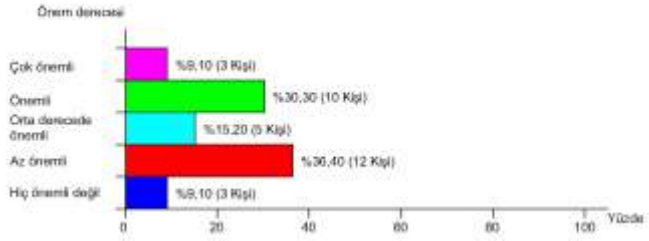
Şekil D19. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, deprem gibi olası yeni afetlere karşı içinde barınanları koruyabilecek nitelikte olması." maddesine verilen cevaplar.

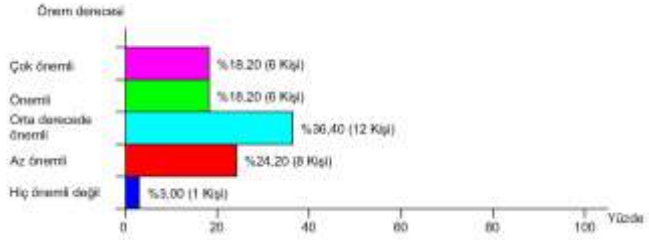
Şekil D20. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, dışarıdan gelecek darbe ve etmenlere karşı dayanıklı bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

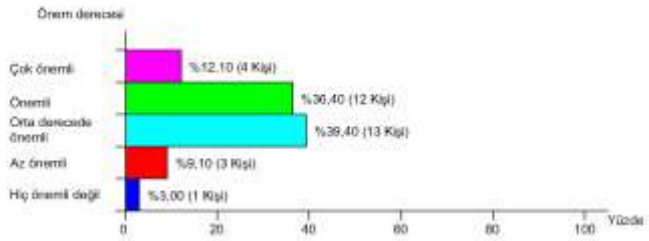
Şekil D21. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, her afetzede ailenin bir arada kalmasına elverişli bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

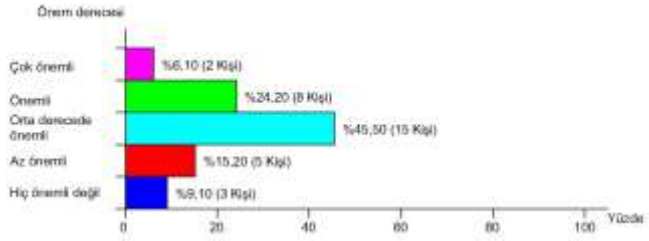
Şekil D22. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, oluşturacağı alanın komşuluk ilişkilerini destekler nitelikte olması." maddesine verilen cevaplar.

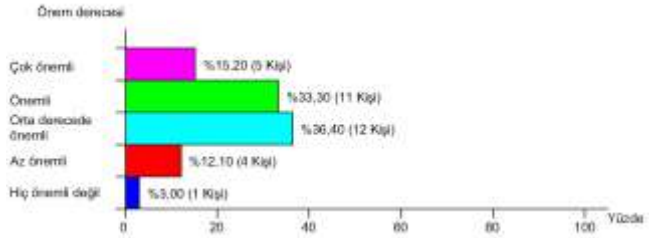
Şekil D23. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, içerisinde kalan afetzedeye aitlik hissi verebilmesi." maddesine verilen cevaplar.

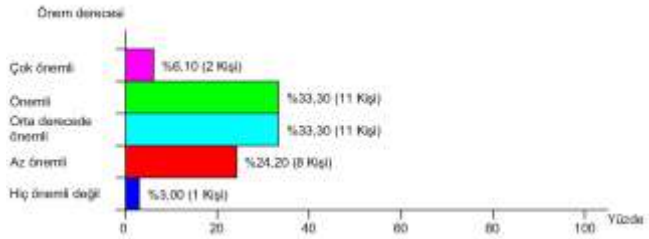
Şekil D24. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, iç ve dış mekân arasında, ses yalıtımı özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

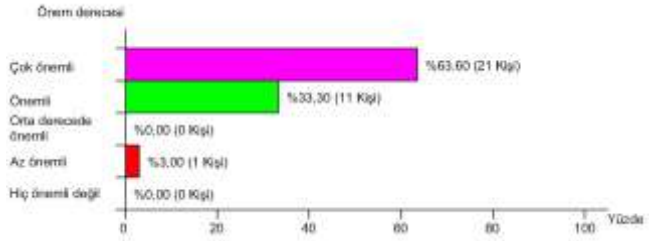
Şekil D25. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, farklı oda bölümlenmeleri arasında, ses yalıtımı özelliği olması." maddesine verilen cevaplar.

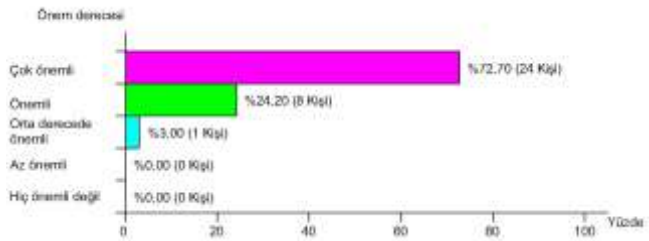
Şekil D26. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, afetzedelere gerçek bir ev yaşantısı hissi verebilmesi." maddesine verilen cevaplar.

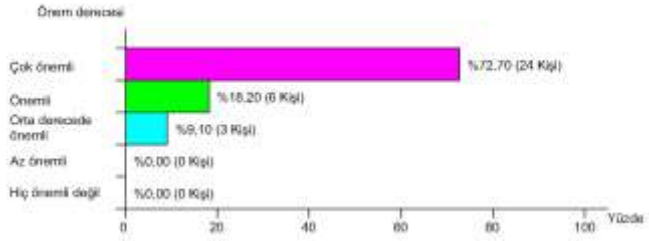
Şekil D27. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, içinde kalan her bir afetzedenin kendine ait bir alan oluşturabilmesine imkân tanıması." maddesine verilen cevaplar.

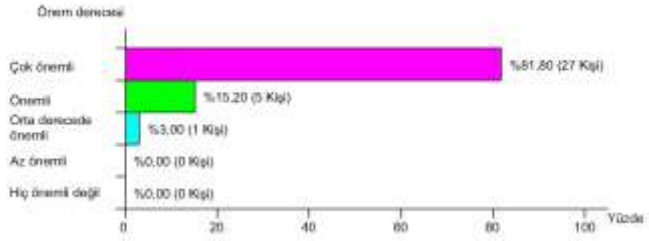
Şekil D28. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, kurulacağı alana kolay bir şekilde taşınabilecek bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

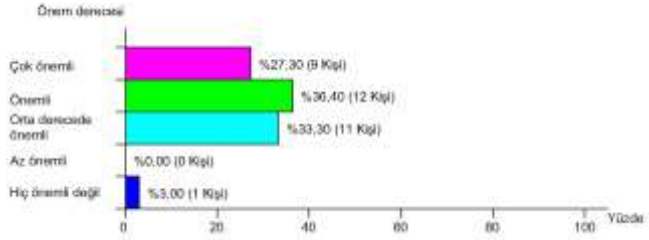
Şekil D29. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, kolay kurulabilecek bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

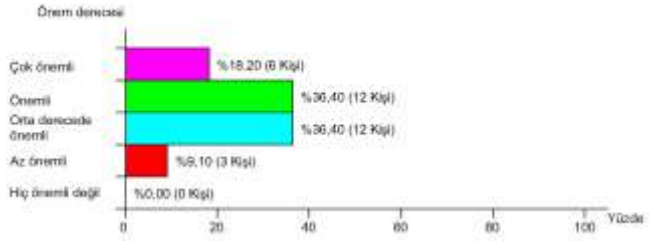
Şekil D30. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, süratli kurulabilecek bir yapıda olması." maddesine verilen cevaplar.

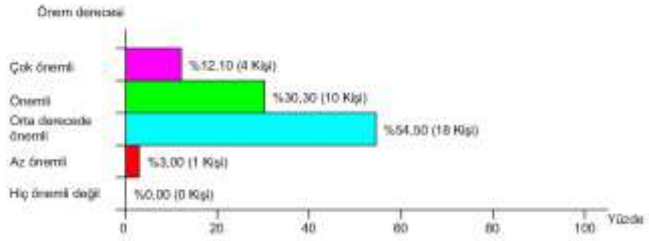
Şekil D31. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, temel barınma ihtiyacını karşılayabilmesi." maddesine verilen cevaplar.

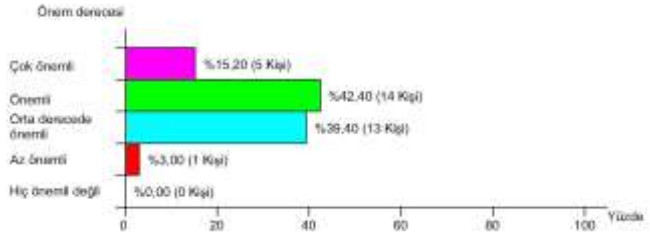
Şekil D32. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, sunduğu mekân genişliklerinin afetzedelerin yaşantısı için yeterli olması." maddesine verilen cevaplar.

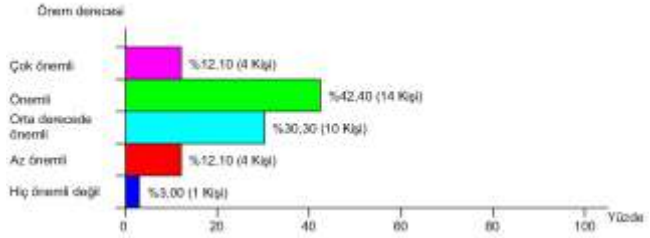
Şekil D33. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, farklı alan bölümlenmeleri sunabilmesi." maddesine verilen cevaplar.

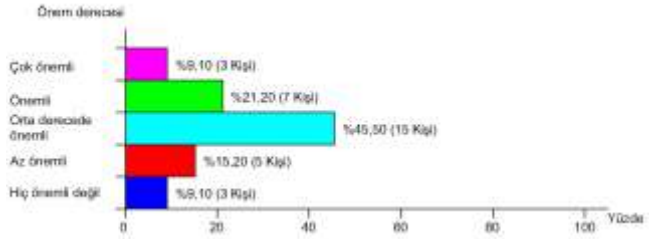
Şekil D34. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, afetzedelerin ihtiyaçları doğrultusunda üzerinde değişiklik yapılmasına uygun olması." maddesine verilen cevaplar.

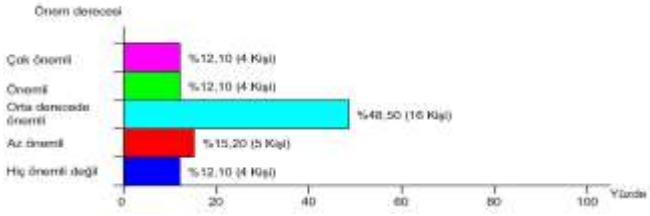
Şekil D35. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, iç mekânının, ihtiyaç halinde bölümlendirilmeye uygun olması." maddesine verilen cevaplar.

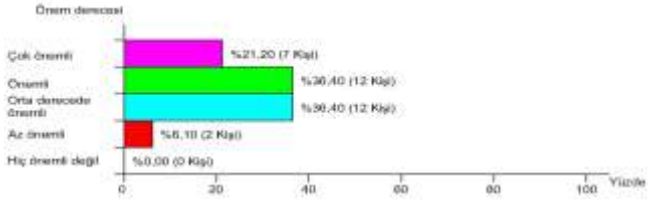
Şekil D36. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, afetzedelerin ihtiyaçları doğrultusunda, farklı şekillerde kurulmaya uygun olması." maddesine verilen cevaplar.

Şekil D37. "Bir acil barınma yapısı tasarımının, estetik açıdan göze hitap etmesi." maddesine verilen cevaplar.

Şekil D38. "Bir acil barınma yapısı tasarımının oluşturacağı alanın, estetik açıdan göze hitap etmesi." maddesine verilen cevaplar.

Şekil D39. "Bir acil barınma yapısı tasarımının oluşturacağı alanın, kullanıcılar üzerinde rahatlık hissi oluşturabilmesi." maddesine verilen cevaplar.

View publication stats